

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 6.10.2010 r.
COM(2010) 546 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO ORAZ
KOMITETU REGIONÓW**

**Projekt przewodni strategii Europa 2020
Unia innowacji**

SEC(2010) 1161

Streszczenie

W warunkach ograniczonych publicznych środków budżetowych, zasadniczych zmian demograficznych i rosnącej światowej konkurencji, konkurencyjność Europy, nasze możliwości stworzenia milionów nowych miejsc pracy w miejsce tych utraconych w wyniku kryzysu oraz nasz przyszły poziom życia w ogóle zależą od naszych zdolności do sprzyjania innowacjom w zakresie produktów i usług oraz procesów i modeli biznesowych i społecznych. Z tego względu innowacje znalazły się w centrum uwagi strategii Europa 2020. Innowacje są też najlepszym sposobem poradzenia sobie z najważniejszymi wyzwaniami, jakie stoją przed naszym społeczeństwem i wymagają pilnego rozwiązania, takimi jak zmiana klimatu, niedobór energii i zasobów oraz zdrowie i starzenie się społeczeństwa.

Europie nie brakuje potencjału. Mamy światowej klasy naukowców, przedsiębiorców i przedsiębiorstwa oraz wyjątkowe atuty w postaci naszych wartości, tradycji, kreatywności i różnorodności. Poczyniliśmy duże postępy w tworzeniu największego rynku na świecie. Europejskie przedsiębiorstwa i społeczeństwo obywatelskie aktywnie uczestniczą we wschodzących i rozwijających się gospodarkach na całym świecie. Wiele zmieniających świat innowacji ma swój początek w Europie. Możemy jednak – i powinniśmy – uczynić znacznie więcej. W szybko zmieniającej się światowej gospodarce musimy wykorzystywać nasze mocne strony i w stanowczy sposób radzić sobie ze słabościami:

- Niedostateczne inwestowanie w podstawy wiedzy. Inne państwa, jak USA i Japonia, prześcignęły nas w dziedzinie inwestycji, a Chiny szybko nas doganiają.
- Niezadowalające warunki ramowe, od utrudnionego dostępu do finansowania i wysokich kosztów praw własności intelektualnej po powolny proces normalizacji i nieefektywne wykorzystanie zamówień publicznych. To poważna słabość w sytuacji, gdy przedsiębiorstwa mają możliwość inwestowania i prowadzenia badań w wielu innych częściach świata.
- Fragmentacja i kosztowna duplikacja. Musimy bardziej efektywnie wykorzystywać nasze zasoby i starać się osiągać masę krytyczną.

Prawdopodobnie największym wyzwaniem dla UE i jej państw członkowskich jest przyjęcie znacznie bardziej strategicznego podejścia do innowacji. Przy takim podejściu innowacje są nadrzędnym celem polityki, stosuje się perspektywę średnio- i długoterminową, wszystkie instrumenty i środki polityczne oraz fundusze służą wspieraniu innowacji, unijne i krajowe/regionalne polityki są ściśle dopasowane i wzajemnie się uzupełniają, a opracowanie planu strategicznego, regularne monitorowanie postępów i przeciwdziałanie opóźnieniom odbywa się na najwyższym szczeblu politycznym.

Unia innowacji wyznacza takie właśnie odważne, zintegrowane i strategiczne podejście, wykorzystujące nasze mocne strony w nowy i bardziej efektywny sposób – a przez to zachowuje ekonomiczne podstawy, na których opiera się nasz poziom życia i model społeczny w kontekście starzenia się populacji. Zasada „wszystko po staremu” oznacza stopniową utratę naszej konkurencyjnej przewagi i pogodzenie się ze stopniowym upadkiem.

Do osiągnięcia Unii innowacji potrzebne są następujące działania:

- 1. W warunkach ograniczeń finansowych UE i państwa członkowskie muszą nadal inwestować w edukację, badania i rozwój, innowacje oraz technologie**

informacyjno-komunikacyjne. Należy w miarę możliwości nie tylko chronić takie inwestycje przed cięciami budżetowymi, lecz również powiększać ich skalę.

- 2. Te działania muszą iść w parze z reformami, aby osiągać większe korzyści w stosunku do ceny oraz przeciwdziałać fragmentacji. Unijne i krajowe systemy badań i innowacji muszą być ze sobą ściślej powiązane i osiągać lepsze wyniki.**
- 3. Nasze systemy edukacji na wszystkich poziomach wymagają modernizacji. Zasadą przewodnią musi stać się doskonałość. Potrzebujemy więcej uczelni światowej klasy, musimy doskonalić poziom naszych umiejętności i przyciągać największe talenty z zagranicy.**
- 4. Badacze i wynalazcy muszą mieć takie same możliwości pracy i współpracy w całej UE, jak we własnym kraju. Europejska przestrzeń badawcza musi być gotowa w ciągu czterech lat – tworząc ramy dla prawdziwie swobodnego przemieszczania się wiedzy.**
- 5. Trzeba ułatwić dostęp do unijnych programów i zwiększyć ich zdolność do przyciągania inwestycji ze strony sektora prywatnego, przy wsparciu Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Należy wzmocnić rolę Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych. Wkład programu ramowego we wspieranie szybko rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw powinien być zwiększany. Trzeba w pełni wykorzystać Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego na rozwój potencjału badawczego i innowacyjnego w całej Europie, w oparciu o strategię inteligentnej specjalizacji regionalnej.**
- 6. Nasze badania powinny rodzić więcej innowacji. Trzeba wspierać współpracę między światem nauki i biznesu, usuwać przeszkody i wprowadzać system zachęt.**
- 7. Usunąć trzeba przeszkody, które utrudniają przedsiębiorcom wprowadzanie pomysłów na rynek: lepszy dostęp do finansowania, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, przystępne prawa własności intelektualnej, bardziej inteligentne i ambitne cele i regulacje, szybsze ustanawianie interoperacyjnych standardów oraz strategiczne wykorzystywanie naszych olbrzymich budżetów zamówień. Natychmiastowym krokiem powinno być osiągnięcie do końca bieżącego roku porozumienia w sprawie patentu UE.**
- 8. Powstać powinny europejskie partnerstwa innowacji w celu przyspieszenia badań, rozwoju i rynkowej realizacji innowacji służących rozwiązywaniu głównych problemów społecznych, a także w celu łączenia zasobów i wiedzy specjalistycznej oraz zwiększania konkurencyjności przemysłu UE. Pierwsze takie partnerstwo będzie poświęcone zdrowej starości.**
- 9. Powinniśmy lepiej wykorzystywać naszą kreatywność i zdolności w zakresie projektowania. Wspierać musimy innowacje społeczne. Powinniśmy lepiej zrozumieć ideę innowacji w sektorze publicznym, wyszukiwać i promować udane inicjatywy oraz mierzyć postępy.**
- 10. Musimy usprawnić współpracę z partnerami międzynarodowymi. Oznacza to otwarcie dostępu do naszych programów badań i rozwoju przy równoczesnym**

zapewnieniu porównywalnych warunków za granicą, a także zajmowanie wspólnego stanowiska w sytuacjach, gdy trzeba bronić interesu UE.

Na tym zasadniczo polega Unia innowacji. Korzyści będą znaczne: według niedawnych szacunków, jeśli osiągniemy nasz cel i przed 2020 r. zaczniemy przeznaczać 3 % unijnego PKB na badania i rozwój, to do 2025 r. może powstać 3,7 milionów miejsc pracy, a PKB może wzrosnąć o blisko 800 mld EUR rocznie¹. Realizacja założeń Unii innowacji wymagać będzie pełnego i stałego poparcia ze strony Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz rządów, przedsiębiorstw, władz publicznych, naukowców i społeczeństwa państw członkowskich.

Unia innowacji przedstawia wizję, plan, jasny podział zadań oraz solidne procedury monitorowania. Komisja Europejska dołoży wszelkich starań, aby Unia innowacji stała się rzeczywistością.

¹ P. Zagamé (2010) *The Cost of a non-innovative Europe*.

SPIS TREŚCI

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO ORAZ KOMITETU REGIONÓW Projekt przewodni strategii Europa 2020 Unia innowacji.....	1
1. Wprowadzenie.....	6
2. Wzmacnianie podstaw wiedzy i ograniczanie fragmentacji	9
2.1. Promowanie doskonałości w edukacji i rozwijaniu umiejętności.....	9
2.2. Tworzenie europejskiej przestrzeni badawczej.....	11
2.3. Unia innowacji priorytetem instrumentów finansowych UE.....	12
2.4. Promowanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) jako modelu zarządzania innowacjami w Europie.....	14
3. Wprowadzanie dobrych pomysłów na rynek.....	14
3.1. Łatwiejszy dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw innowacyjnych.....	14
3.2. Stworzenie jednolitego rynku innowacji.....	16
3.3. Promowanie otwartości i korzystanie z twórczego potencjału Europy	19
4. Większa spójność społeczna i terytorialna.....	22
4.1. Upowszechnianie korzyści z innowacji w całej Unii.....	22
4.2. Większe korzyści społeczne.....	23
5. Łączenie sił na rzecz przełomowych odkryć: Europejskie partnerstwa innowacji....	25
6. Wspieranie polityki z zewnątrz.....	30
7. Czas na rezultaty	31
7.1. Reforma systemów badań i innowacji	31
7.2. Narzędzia pomiaru postępów	32
7.3. Wspólne zobowiązanie przekształcenia Unii innowacji w rzeczywistość.....	33
 ZAŁĄCZNIK I Narzędzie do samooceny: Cechy dobrze działających krajowych i regionalnych systemów badań i innowacji.....	 36
 ZAŁĄCZNIK II Tablica wyników badań i innowacji	 41
 ZAŁĄCZNIK III Europejskie Partnerstwa Innowacji: Cele i zakres pilotażowych europejskich partnerstw innowacji na rzecz aktywnej i zdrowej starości.....	 45

1. WPROWADZENIE

W sytuacji, gdy ogranicza się deficyt publiczny dla przywrócenia równowagi finansów publicznych i maleć zaczyna grupa osób czynnych zawodowo, co będzie podstawą przyszłej konkurencyjności Europy? Jak stworzyć nowe miejsca pracy i zapewnić wzrost gospodarczy? Jak skierować europejską gospodarkę z powrotem na właściwe tory?

Jak poradzić sobie z rosnącymi wyzwaniami społecznymi, takimi jak zmiana klimatu, dostawy energii, niedobór zasobów oraz wpływ przemian demograficznych? Jak poprawić bezpieczeństwo i opiekę zdrowotną oraz zapewnić w sposób zrównoważony dostawy wody i wysoką jakość przystępnej cenowo żywności?

Jedyną odpowiedzią na te pytania jest innowacyjność, stanowiąca sedno strategii Europa 2020², przyjętej przez państwa członkowskie podczas szczytu Rady Europejskiej w czerwcu 2010 r., oraz będąca podstawą inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego, który jest celem tej strategii. „Unia innowacji” jest jednym z siedmiu projektów przewodnich ogłoszonych w ramach strategii Europa 2020. Jej celem jest poprawa warunków i dostępu do finansowania badań naukowych i innowacji oraz dopilnowanie, aby innowacyjne pomysły zamieniały się w produkty i usługi, które napędzają wzrost gospodarczy i tworzą miejsca pracy.

Projekt Unii innowacji powstał równolegle z projektem przewodnim „Polityka przemysłowa dla ery globalizacji”, którego celem jest zapewnienie silnego, konkurencyjnego i zróżnicowanego łańcucha wartości w sektorze produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw. Jest on również dopełnieniem innych projektów przewodnich, takich jak „Agenda cyfrowa”, „Mobilna młodzież” oraz „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”. Wraz z Unią innowacji wszystkie te projekty mają stworzyć lepsze warunki dla innowacji, między innymi poprzez przyspieszenie rozwoju szybkiego internetu i jego zastosowań, zapewnienie silnych podstaw w postaci przemysłu oraz promowanie wybitnych systemów edukacji, nowoczesnych rynków pracy i właściwego doboru umiejętności dla przyszłej europejskiej kadry zawodowej. Ponadto Unię innowacji dopełnią i wspierają inne ważne działania polityczne, takie jak odnowienie jednolitego rynku poprzez przyjęcie programu „Single Market Act”, skuteczna polityka konkurencji oraz lepszy dostęp do rynków państw trzecich za pomocą nowej strategii handlowej.

Niniejszy komunikat omawia wyzwania i możliwości, jakie stoją przed Europą w kluczowych dziedzinach, w których potrzebne są pilne i trwałe działania. Przedstawiono w nim jasno najważniejsze inicjatywy europejskie, krajowe i regionalne, które są niezbędne dla stworzenia Unii innowacji³.

Europa startuje z silnej pozycji. Część państw członkowskich należy dziś do światowej czołówki pod względem produkcji, kreatywności, projektowania, lotnictwa i aeronautyki, telekomunikacji, energetyki oraz technologii przyjaznych środowisku. Niektóre z naszych regionów należą do najbardziej innowacyjnych na świecie. Nasze gospodarki opierają się na jednych z najbardziej dynamicznych służb publicznych na świecie oraz na silnej tradycji innowacji społecznych.

² COM(2010) 2020.

³ Inicjatywy zaproponowane w ramach Unii innowacji opierają się na analizach przedstawionych w załączonym dokumencie roboczym służb Komisji, SEC (2010) 1160.

Możemy jednak i powinniśmy osiągnąć znacznie więcej. Za mało inwestujemy w nasze podstawy wiedzy; na badania i rozwój przeznaczamy o 0,8 % PKB mniej niż USA i o 1,5 % PKB mniej niż Japonia. Największe braki dotyczą nakładów przedsiębiorstw na badania i rozwój oraz inwestycji *venture capital*⁴. Reform wymaga też nasz system edukacji. Prace badawczo-rozwojowe w sektorze prywatnym są coraz częściej zlecane na zasadzie outsourcingu podmiotom we wschodzących gospodarkach, a tysiące naszych najlepszych naukowców i wynalazców wyjechało do państw o bardziej sprzyjających warunkach pracy. Według niedawnych szacunków, jeśli osiągniemy nasz cel i przed 2020 r. zaczniemy przeznaczać 3 % unijnego PKB na badania i rozwój, to do 2025 r. może powstać 3,7 milionów miejsc pracy, a PKB może wzrosnąć o blisko 800 mld EUR rocznie⁵. Zbyt mało naszych innowacyjnych MŚP przekształca się w duże przedsiębiorstwa. Mimo że rynek UE jest największy na świecie, pozostaje on rozdrobniony i niedostatecznie sprzyja innowacjom. Choć sektor usług stanowi 70 % naszej gospodarki, usługi oparte na wiedzy są nadal słabo rozwinięte.

Państwa takie jak Chiny i Korea Południowa szybko nadrabiają zaległości i z naśladowców stają się liderami innowacji (zob. porównanie UE i Chin w załączniku II). W odróżnieniu od UE stosują one strategiczne podejście w tworzeniu warunków sprzyjających innowacjom.

Ich rozwój oznacza dla nas olbrzymie możliwości rynkowe i nowy potencjał współpracy, ale wywiera także znaczącą presję na nasze przedsiębiorstwa. Tymczasem Stany Zjednoczone i Japonia pod względem innowacyjności plasują się przed UE. Unia Europejska musi zmierzyć się z tymi wyzwaniem i wykorzystać swój ogromny potencjał w dziedzinie nauki i innowacji. UE musi:

- **Zająć się problemem niesprzyjających warunków ramowych:** niewystarczający dostęp do finansowania, kosztowne patenty, rozdrobnienie rynku, przestarzałe regulacje i procedury, powolne ustanawianie norm i niezdolność do strategicznego wykorzystania zamówień publicznych powstrzymują prywatne inwestycje w badania i innowacje oraz nie pozwalają pomysłom wejść na rynek. Ponadto bariery istniejące na jednolitym rynku utrudniają różnym podmiotom podejmowanie współpracy transgranicznej oraz wykorzystywanie wiedzy z rozmaitych źródeł i dzielenie się nią, a coraz częściej w taki sposób właśnie powstają udane innowacje.
- **Unikać rozdrabniania wysiłków:** krajowe i regionalne systemy badań i innowacji nadal podążają odrębnymi torami z marginalnym jedynie wymiarem europejskim. To prowadzi do kosztownego powielania i nakładania się na siebie różnych działań, co jest nie do przyjęcia w warunkach ograniczonych środków finansowych. Przez sprawniejsze łączenie wysiłków i dążenie do doskonałości oraz stworzenie prawdziwej europejskiej przestrzeni badawczej UE może poprawić jakość badań naukowych, zwiększyć szanse Europy na dokonanie przełomowych odkryć oraz poprawić skuteczność inwestycji koniecznych do wprowadzania pomysłów w życie.

⁴ Nakłady przedsiębiorstw na badania i rozwój w UE wyrażone jako udział PKB są o 66 % niższe niż w USA i o 122 % niższe niż w Japonii; inwestycje *venture capital* są o 64 % niższe niż w USA; natomiast odsetek osób z wykształceniem wyższym jest o 69 % niższy niż w USA i o 76 % niższy niż w Japonii (zob. załącznik II).

⁵ P. Zagamé, L. Soete (2010) *The cost of a non-innovative Europe*, http://ec.europa.eu/research/social-sciences/policy-briefs-research-achievements_en.html

W globalnym świecie także Europa musi wypracować własne, odrębne podejście do innowacji, oparte na jej mocnych stronach i czerpiące korzyści z jej wartości, poprzez:

- **Nacisk na innowacje, których celem jest rozwiązanie najważniejszych problemów społecznych wskazanych w strategii Europa 2020;** wzmocnienie wiodącej pozycji w dziedzinie kluczowych technologii i korzystanie z możliwości, jakie rynki te stwarzają dla innowacyjnych przedsiębiorstw; zwiększanie konkurencyjności UE. Innowacyjność musi stać się kluczowym elementem unijnej polityki i UE powinna zrobić użytek z dużego potencjału sektora publicznego w takich dziedzinach, jak energetyka, gospodarka wodna, ochrona zdrowia, transport publiczny i edukacja, aby wprowadzić nowe rozwiązania na rynek.
- **Stosowanie szerokiej koncepcji innowacji,** zarówno związanej z badaniami, jak i mającej zastosowanie w modelach przedsiębiorczości, projektowaniu, promowaniu nowych marek oraz w usługach o wartości dodanej, w których Europa wyróżnia się wyjątkowymi umiejętnościami. Kreatywność i różnorodność Europejczyków oraz siła europejskiego sektora kreatywnego stanowią olbrzymi potencjał, który poprzez innowacje może się przyczynić do rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach.
- **Włączenie w cykl innowacji wszystkich podmiotów i regionów:** nie tylko największych przedsiębiorstw, ale także tych małych i średnich, ze wszystkich sektorów, również publicznego, a także gospodarki społecznej oraz samych obywateli („innowacje społeczne”); nie tylko kilku najbardziej rozwiniętych technologicznie obszarów, ale wszystkich regionów Europy i wszystkich państw członkowskich, pozwalając każdemu z nich skupiać się na własnych mocnych stronach („inteligentna specjalizacja”) we współpracy z całą Europą, pozostałymi państwami członkowskimi i regionami.

Ponadto z uwagi na to, że niezakłócona konkurencja i dobrze funkcjonujące konkurencyjne rynki są kluczem do innowacji, niezbędne jest surowe egzekwowanie zasad konkurencji zapewniających dostęp do rynku i możliwości dla nowych podmiotów.

Rada Europejska wraz z Parlamentem Europejskim będzie monitorować postępy Europy w obszarach tematycznych strategii Europa 2020. Pierwsza ocena poświęcona badaniom i innowacjom zostanie przeprowadzona w grudniu 2010 r. Dla osiągnięcia Unii innowacji niezbędna jest radykalna przemiana. W świecie po kryzysie Europa musi zerwać z zasadą „wszystko po staremu” i uczynić innowacje nadrzędnym celem swojej polityki. Do przemiany unijnej gospodarki w rzeczywistość Unię innowacji potrzebne jest silne przywództwo polityczne, odważne decyzje i determinacja we wprowadzaniu ich w życie.

Unia Europejska powinna podjąć zobowiązanie stworzenia prawdziwej Unii innowacji do 2020 r. poprzez następujące działania:

- **Wzięcie wspólnej odpowiedzialności za strategiczną politykę badań i innowacji, sprzyjającą włączeniu społecznemu i nakierowaną na przedsiębiorstwa, aby rozwiązać najważniejsze problemy społeczne, a zarazem zwiększać konkurencyjność i tworzyć nowe miejsca pracy. Komisja stosować będzie to strategiczne podejście do innowacji we wszystkich swoich politykach i zachęca inne instytucje UE, by zrobiły to samo.**
- **Priorytetowe traktowanie i ochrona inwestowania w podstawy wiedzy, przeciwdziałanie kosztownej fragmentacji i uczynienie Europy miejscem**

bardziej sprzyjającym innowacjom i ułatwiającym wprowadzanie nowych pomysłów na rynek. Wyznaczenie 2014 r. jako terminu ukończenia prac nad europejską przestrzenią badawczą.

- **Osiągnięcie porozumienia w sprawie uruchomienia europejskich partnerstw innowacji (pierwszego z nich na rzecz aktywnej i zdrowej starości) służących łączeniu zasobów i wiedzy specjalistycznej dla znalezienia rozwiązań problemów społecznych i osiągnięcia konkurencyjnej przewagi na kluczowych rynkach.**

2. WZMACNIANIE PODSTAW WIEDZY I OGRANICZANIE FRAGMENTACJI

2.1. Promowanie doskonałości w edukacji i rozwijaniu umiejętności

W wielu krajach realizowane są szeroko zakrojone programy edukacyjno-szkoleniowe i promujące karierę zawodową w dziedzinie badań i innowacji. UE musi sobie zapewnić wystarczające zasoby wysoko wykwalifikowanych pracowników, którym trzeba zaoferować atrakcyjną karierę zawodową i łatwość przemieszczania się między różnymi sektorami i państwami, w przeciwnym razie innowacyjne inwestycje i talenty przeniosą się gdzie indziej⁶.

Punktem wyjścia dla Unii innowacji jest stworzenie doskonałego, nowoczesnego systemu edukacji we wszystkich państwach członkowskich. Choć w porównaniu z wieloma innymi państwami na świecie Europa dysponuje dobrym podstawowym systemem edukacji, słabym punktem w wielu państwach członkowskich jest nauczanie przedmiotów ścisłych. Wciąż zbyt mało dziewcząt wybiera przedmioty ścisłe na wyższym poziomie kształcenia. Innowacyjność jest obecnie niezbędna w prawie wszystkich dziedzinach życia: szkoły muszą zatem przygotować młodych ludzi do podjęcia tego wyzwania.

Pilnie potrzebna jest też reforma szkolnictwa wyższego. Większość europejskich uniwersytetów nie jest wystarczająco atrakcyjna, aby przyciągnąć najlepsze światowe talenty, a stosunkowo niewiele naszych uczelni zajmuje czołowe miejsca w istniejących międzynarodowych rankingach. Europejskie uniwersytety są przeregulowane i zarządzane w skali mikro. Trzeba je od tego uwolnić, w zamian za pełną odpowiedzialność instytucjonalną. Uczelnie potrzebują także większego zróżnicowania celów i profilu, w tym inteligentnej specjalizacji w różnych dziedzinach.

Odsetek osób zajmujących się badaniami naukowymi wśród ludności Europy jest znacznie niższy niż w USA, Japonii i innych państwach. Do osiągnięcia celu 3 % PKB na badania i rozwój UE będzie potrzebowała co najmniej miliona nowych miejsc pracy dla naukowców. Liczba potrzebnych pracowników naukowych jest jednak znacznie większa, ponieważ w ciągu następnej dekady wielu badaczy przejdzie na emeryturę. UE i jej państwa członkowskie powinny starać się zwiększyć swoje możliwości przyciągnięcia młodych ludzi do badań naukowych oraz zaoferowania im odpowiedniego wykształcenia i konkurencyjnych w skali międzynarodowej karier naukowych, tak aby zatrzymać ich w Europie i przyciągnąć najlepszych z zagranicy. Istotną rolę we wspieraniu rozwoju umiejętności, mobilności i karier naukowych ponad granicami państwowymi odgrywają stypendia Marie Curie w ramach

⁶ Działania polityczne i środki wspierające dostęp do wysokiej jakości edukacji, dobrze funkcjonujący rynek pracy i rozwój umiejętności będą przedmiotem projektów przewodnich strategii Europa 2020 „Mobilna młodzież” oraz „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”.

programu ramowego badań⁷. Ogólnie rzecz ujmując, wiele pozostaje jeszcze do zrobienia, aby zaradzić niedoborom pracowników dysponujących umiejętnościami w zakresie innowacji oraz wdrożyć europejską agendę e-umiejętności⁸. To kluczowy warunek przyspieszenia rozwoju europejskich przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, i przyswojenia przez nie innowacyjnych modeli biznesowych.

Przedsiębiorstwa powinny być bardziej zaangażowane w opracowywanie programów nauczania i programów studiów doktoranckich, aby kwalifikacje lepiej odpowiadały na potrzeby przemysłu; do tego celu wykorzystać można na przykład forum uczelni i przedsiębiorstw (University Business Forum)⁹. Istnieją dobre przykłady interdyscyplinarnego podejścia na uniwersytetach, skupiające w jednym miejscu różne umiejętności, od badawczych po finansowe i biznesowe, od kreatywności i zdolności w dziedzinie projektowania po kompetencje międzykulturowe¹⁰.

Zobowiązania Unii innowacji

1. Do końca 2011 r. państwa członkowskie powinny mieć gotowe strategie **wykształcenia liczby pracowników naukowych wystarczającej do osiągnięcia krajowych celów w dziedzinie badań i rozwoju oraz strategie upowszechniania atrakcyjnych warunków zatrudnienia** w publicznych instytucjach badawczych. Strategie te powinny w pełni uwzględniać kwestie równości płci oraz równoległej kariery zawodowej partnerów.
2. W 2011 r., w oparciu o dotychczasowe prace przygotowawcze¹¹, Komisja wspierać będzie **system niezależnego wielowymiarowego międzynarodowego rankingu uniwersytetów umożliwiający porównanie ich osiągnięć**. Dzięki niemu można będzie ustalić, które europejskie uniwersytety osiągają najlepsze wyniki. W 2011 r. Komisja wskaże dalsze działania w komunikacie na temat reformy i modernizacji szkolnictwa wyższego.
Komisja wspierać będzie także współpracę między przedsiębiorstwami a ośrodkami akademickimi poprzez tworzenie „przymierzy wiedzy” na rzecz opracowywania **nowych programów kształcenia uwzględniających zapotrzebowanie na umiejętności w zakresie innowacji** (zob. także zobowiązanie nr 3 dotyczące e-umiejętności). Pomogą one uniwersytetom w modernizacji w kierunku interdyscyplinarności, przedsiębiorczości i ściślejszego partnerstwa z biznesem.
3. Do 2011 r. Komisja przedstawi propozycję zintegrowanych ram rozwoju i wspierania **e-umiejętności w zakresie innowacji i konkurencyjności**, opartych na partnerstwie zainteresowanych stron. Do ich opracowania posłużą dane dotyczące podaży i popytu, ogólnoeuropejskie wytyczne nowych programów kształcenia, znaki jakości szkoleń branżowych oraz działania służące podnoszeniu świadomości.

⁷ <http://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/>

⁸ „E-umiejętności na XXI wiek: wspieranie konkurencyjności, wzrostu i zatrudnienia”, COM(2007) 496.

⁹ Zob. http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc1261_en.htm

¹⁰ Takim przykładem jest nowy uniwersytet Aalto w Finlandii.

¹¹ *Feasibility study for a multidimensional global ranking of universities*, <http://www.u-multirank.eu>; *Assessing Europe's University-Based Research*, http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/assessing-europe-university-based-research_en.pdf

2.2. Tworzenie europejskiej przestrzeni badawczej

Ze względu na konieczność brania pod uwagę stosunku korzyści do kosztów, ważniejsze niż kiedykolwiek staje się unikanie kosztownego powielania i niepotrzebnego pokrywania się krajowych prac badawczych. Niezwykle istotne jest stworzenie prawdziwie jednolitej europejskiej przestrzeni badawczej, w której wszystkie podmioty, publiczne i prywatne, mogą swobodnie funkcjonować, tworzyć partnerstwa i gromadzić „masę krytyczną” niezbędną do rywalizacji i współpracy na globalną skalę. Grupy przedstawicieli państw członkowskich i Komisji Europejskiej prowadziły prace w pięciu głównych obszarach: zasobów ludzkich, programów badawczych, infrastruktury badawczej, dzielenia się wiedzą (zob. sekcja 3.3) oraz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej (zob. sekcja 6). Europejscy naukowcy, instytuty badawcze i agencje finansujące nadal jednak borykają się z wieloma prawnymi i praktycznymi przeszkodami, które uniemożliwiają im swobodną działalność, zwłaszcza ponad granicami. Dokończenie prac nad europejską przestrzenią badawczą jest wymogiem prawnym. Apelowano o to Rada i Parlament. Trzeba przyspieszyć postęp prac za pomocą wspólnych ram zasad i celów. Unia powinna wyznaczyć koniec 2014 r. jako datę, kiedy europejska przestrzeń badawcza powinna zacząć sprawnie funkcjonować.

System wsparcia dla badań i rozwoju w Europie stał się zbyt skomplikowany. Potencjalni beneficjenci mają do dyspozycji niezliczone programy krajowe i regionalne, inicjatywy międzyrządowe oraz fundusze unijne. Zasady i terminy mnóstwa istniejących instrumentów nie są dopasowane. To utrudnia uczestnictwo i współpracę międzynarodową oraz nakłada olbrzymie obciążenia administracyjne na przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP. Prace nad uproszczeniem i uspołnieniem procedur i warunków podjęte w ostatnim czasie z udziałem zainteresowanych podmiotów i agencji finansujących powinny być traktowane priorytetowo.

Przełomowe badania naukowe i innowacje w coraz większym stopniu wymagają infrastruktury światowej klasy. Taka infrastruktura przyciąga globalne talenty, tworząc klastry innowacyjności, i stanowi wylegarnię technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz kluczowych technologii wspomagających, takich jak mikro- i nanoelektronika, biotechnologie, nowe materiały i zaawansowane metody produkcji. Zważywszy na rosnącą złożoność, skalę i koszty takiej infrastruktury, zasoby niezbędne do jej zbudowania i funkcjonowania trzeba gromadzić na poziomie całej Europy, a w niektórych przypadkach na poziomie globalnym. Znaczny postęp dokonał się za pośrednictwem Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI), dzięki któremu uzgodniono priorytety i uruchomiono duże inwestycje w infrastrukturę. Ponadto osiągnięto też znaczne postępy w zastosowaniu infrastruktury technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracach badawczych. W kontekście ograniczonych środków publicznych tego typu inwestycje powinny stać się politycznym priorytetem. Należy też opracować nowe mechanizmy finansowania. Ponadto w dziedzinie infrastruktury badawczej trzeba kontynuować współpracę z naukowcami związanymi z przemysłem, aby pomóc rozwiązywać problemy społeczne i wspierać konkurencyjność UE.

Zobowiązania Unii innowacji

4. Do 2012 r. Komisja przedstawi **ramy europejskiej przestrzeni badawczej oraz środki pomocnicze służące usuwaniu przeszkód dla mobilności i współpracy transgranicznej** z zamiarem wprowadzenia ich w życie do końca 2014 r. Ich celem będzie zagwarantowanie w szczególności:

- jakości studiów doktoranckich, atrakcyjnych warunków zatrudnienia oraz parytetu płci na stanowiskach badawczych;
- mobilności pracowników naukowych, zarówno między państwami, jak i między różnymi sektorami, między innymi poprzez otwartą rekrutację w publicznych instytucjach badawczych oraz porównywalne struktury kariery naukowej, a także pomoc w zakładaniu europejskich dodatkowych funduszy emerytalnych;
- transgranicznej działalności organizacji prowadzących badania naukowe, agencji finansujących i fundacji, między innymi poprzez uproszczenie i uspojnienie zasad i procedur finansowania w oparciu o wyniki prac zainteresowanych podmiotów, agencji finansujących i reprezentujących je organizacji;
- upowszechniania, transferu i wykorzystania wyników badań, między innymi poprzez otwarty dostęp do publikacji i danych pochodzących z badań naukowych finansowanych ze środków publicznych;
- otwarcia infrastruktury badawczej w państwach członkowskich dla całej europejskiej społeczności użytkowników; oraz
- spójności unijnych i krajowych strategii i działań na rzecz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej.

5. Do 2015 r. państwa członkowskie wraz z Komisją powinny rozpocząć lub zakończyć budowę 60 % nowej **europejskiej infrastruktury badawczej uznanej za priorytetową** przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI)¹². Należy zwiększyć potencjał innowacyjny tych infrastruktur (w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych i innych). Zachęca się państwa członkowskie, aby dokonały przeglądu swoich programów operacyjnych, by ułatwić wykorzystanie na ten cel środków z polityki spójności.

2.3. Unia innowacji priorytetem instrumentów finansowych UE

Unijne programy badań naukowych i innowacji przysłużyły się UE, kładąc nacisk na doskonałość na poziomie europejskim. Sukces Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych dowodzi, że to słuszny kierunek. Proces określania priorytetów współpracy w programie ramowym z udziałem wielu europejskich podmiotów przedstawia wyjątkową wartość dodaną i podstawy dla priorytetów wyznaczanych w programach wielu państw członkowskich. Znaczne postępy osiągnięto w rozwijaniu współpracy na rzecz wspólnego wdrażania programów finansowania badań z państwami członkowskimi i przemysłem¹³.

W oparciu o te osiągnięcia należy usprawnić unijne instrumenty finansowania badań i innowacji i ukierunkować je na realizację celów Unii innowacji. Trzeba wzmocnić i uspojnić wsparcie dla całego łańcucha badań i innowacji, od wstępnych pomysłów po ich rynkowe wykorzystanie. Możliwości finansowania powinny odpowiadać potrzebom różnych uczestników, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw dysponujących potencjałem przekształcenia wyników badań w nowe produkty i usługi.

¹² http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=esfri-roadmap

¹³ Partnerstwa w oparciu o art. 185 i 187 Traktatu o funkcjonowaniu UE (wspólne inicjatywy technologiczne).

Ponadto połączenie aspektów badań i innowacji powinno też znaleźć odzwierciedlenie w unijnych programach finansowania, takich jak program ramowy, program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz fundusze spójności. Trzeba też lepiej skoordynować opracowywanie i wdrażanie tych programów, aby przynosiły jak najlepsze efekty, były przyjazne dla korzystających oraz przedstawiały wartość dodaną UE.

Wiele pozostaje do uproszczenia. Badacze i wynalazcy powinni spędzać więcej czasu w laboratorium lub przy wykonywaniu swoich zwykłych obowiązków, a nie przy wypełnianiu dokumentów. W przypadku programu ramowego¹⁴ postęp jest możliwy, jeśli tylko decyzje w sprawie przedstawionych przez Komisję propozycji zmian rozporządzeń finansowych zostaną szybko podjęte.

Podczas gdy gospodarkę XX w. odmieniły podróże lotnicze i telekomunikacja, obecnie wzrost gospodarczy w coraz większym stopniu napędzają także inne kluczowe technologie, takie jak eko-, nano- i biotechnologie oraz technologie informacyjne. Mogą one wpływać na wszystkie obszary naszego życia, dlatego ramy regulacyjne powinny być oparte na dowodach naukowych z uwzględnieniem przejrzystości informacji i zaangażowania obywateli. W ten sposób Europa może sprawić, że odkrycia naukowe i nowe technologie będą się cieszyły publicznym zaufaniem, a warunki będą sprzyjały inwestycjom. Do tego dodać należy zdolność patrzenia w przyszłość (dalekowzroczność, prognozowanie, ocena technologii i modelowanie). Choć takie działania są już prowadzone na różnych poziomach, trzeba je połączyć i efektywnie wykorzystać w procesie stanowienia polityki.

6. Przyszłe unijne programy badań i innowacji będą się skupiać na celach strategii Europa 2020, w szczególności Unii innowacji. Mając na uwadze przyszłe ramy finansowe, do 2011 r. Komisja określi sposoby **nakierowania przyszłych programów na problemy społeczne, usprawnienia instrumentów finansowania oraz radykalnego uproszczenia dostępu do tych programów poprzez lepszą równowagę między systemem opartym na kontroli a systemem opartym na zaufaniu**. Należy zwiększyć rolę Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERBN) w promowaniu doskonałości oraz położyć większy nacisk na priorytety związane z przemysłem (w tym partnerstwa związane z przemysłem w takich dziedzinach, jak kluczowe technologie) w ramowym programie badań.
7. Komisja będzie planować **przyszłe unijne programy badań i innowacji** z myślą o zapewnieniu łatwego dostępu i większego zaangażowania małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności dysponujących dużym potencjałem wzrostu. Wykorzystać należy w dalszym ciągu partnerstwa z agencjami państw członkowskich, zwłaszcza w oparciu o doświadczenia inicjatywy Eureka Eurostars.
8. Wspólne Centrum Badawcze dostarczy Komisji **solidniejszych podstaw naukowych przy stanowieniu polityki**. Komisja stworzy również „Europejskie forum ds. działań przyszłościowych”, które ma zebrać istniejące badania i dane oraz zaangażować podmioty publiczne i prywatne w starania o politykę opartą na dowodach naukowych.

¹⁴ Komunikat Komisji „O uproszczeniach w realizacji programów ramowych w zakresie badań naukowych”, COM(2010) 187.

2.4. Promowanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) jako modelu zarządzania innowacjami w Europie

Powołanie Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) dało nowy potężny bodziec do integracji trzech boków „trójkąta wiedzy” (edukacji, badań naukowych i innowacji) po raz pierwszy na poziomie całej UE, poprzez propagowanie nowych modeli zarządzania i finansowania. To pionierski i wzorcowy model stymulowania innowacji w Europie. Obejmując cały łańcuch innowacji, wspólnoty wiedzy i innowacji mają na celu przyciągnięcie najlepszych na świecie kreatywnych i innowacyjnych partnerów ze świata nauki, biznesu i środowisk akademickich, aby razem pracowali nad rozwiązywaniem najważniejszych problemów społecznych. EIT będzie więc wspierał innowacyjne badania oraz tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, między innymi poprzez edukację w zakresie przedsiębiorczości, umożliwiając uczelniom współpracującym w ramach wspólnot wiedzy i innowacji przyznawanie multidyscyplinarnych dyplomów opatrzonych „znakami jakości EIT”. Fundacja EIT wypracuje nowe, elastyczne sposoby finansowania przedsięwzięć wysokiego ryzyka oraz korzystania z efektu dźwigni finansowej w odniesieniu do funduszy o charakterze dobroczynnym do wspierania innowacji.

Zobowiązanie Unii innowacji

9. Do połowy 2011 r. **EIT przedstawi agendę strategicznej innowacji, aby rozszerzyć swoją działalność** w roli wzorca Unii innowacji. Agenda ta zawierać będzie długoterminowy plan rozwoju w ramach Unii innowacji uwzględniający tworzenie nowych wspólnot wiedzy i innowacji, ścisłe powiązania z sektorem prywatnym oraz większą rolę w przedsiębiorczości. Ponadto opierać się będzie na powołanej w 2010 r. Fundacji EIT oraz wprowadzeniu w 2011 r. „dyplomu EIT” jako uznawanego na forum międzynarodowym znaku jakości.

3. WPROWADZANIE DOBRYCH POMYSŁÓW NA RYNEK

Europejscy przedsiębiorcy borykają się obecnie z wieloma przeszkodami i niekorzystnymi warunkami ramowymi, które utrudniają im wprowadzanie pomysłów na rynek. Na poziomie europejskim trzeba ten łańcuch przeszkód systematycznie usuwać i stworzyć jednolity rynek dla innowacji.

3.1. Łatwiejszy dostęp do finansowania dla przedsiębiorstw innowacyjnych

Europa musi inwestować w powstawanie dobrych pomysłów. Rola ta przypada przede wszystkim sektorowi prywatnemu. Europa inwestuje jednak o 15 mld EUR rocznie mniej kapitału *venture* niż USA. Do osiągnięcia celu 3 % PKB nakładów na badania i rozwój potrzeba rocznie o 100 mld EUR więcej inwestycji prywatnych.¹⁵ Banki niechętnie udzielają pożyczek przedsiębiorstwom opartym na wiedzy, które nie mają zabezpieczenia. Kryzys finansowy pogorszył tę już niewesołą sytuację.

Istnieje wiele istotnych luk na rynku. Na etapie transferu technologii i rozpoczynania działalności nowe przedsiębiorstwa stają w obliczu „doliny śmierci”, gdzie kończą się

¹⁵ Ostatnie dostępne dane z 2008 r., między innymi kapitał *venture* na wczesnym etapie i w fazie rozszerzania działalności.

publiczne granty na badania, a pozyskanie funduszy prywatnych jest niemożliwe. Wsparcie ze środków publicznych, które ma na celu przyciągnięcie prywatnych funduszy na opracowanie produktu i rozpoczęcie działalności oraz wypełnienie tej luki, jest w chwili obecnej zbyt rozdrobnione i sporadyczne lub zarządzane w nieprofesjonalny sposób.

Innowacyjne przedsiębiorstwa dysponujące potencjałem podboju rynków międzynarodowych mają ograniczony dostęp do funduszy na rozwój, w szczególności z funduszy *venture capital*. Większość funduszy *venture capital* w Europie jest zbyt mała, by wspierać rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw, i nie ma wystarczającej „masy krytycznej” niezbędnej do specjalizacji i funkcjonowania na poziomie transgranicznym. Europa musi usprawnić swój rynek kapitału *venture* poprzez zachęcanie do inwestowania i ulepszanie regulacji prawnych.

Wiele uznanych przedsiębiorstw innowacyjnych – dużych i małych – boryka się z niedoborem pożyczek wysokiego ryzyka. Bankom brakuje możliwości oceny aktywów wiedzy, takich jak własność intelektualna, dlatego często nie są skłonne do inwestowania w przedsiębiorstwa, których działalność opiera się na wiedzy. Pożyczki są też potrzebne do finansowania dużych projektów w zakresie infrastruktury.

Do tego, by wypełnić te luki i sprawić, by Europa stała się atrakcyjnym miejscem do inwestowania w innowacje, potrzeba inteligentnego wykorzystania partnerstw publiczno-prywatnych oraz zmian ram regulacyjnych. Należy też usunąć wszystkie bariery utrudniające transgraniczną działalność funduszy *venture capital*. Trzeba uprościć wchodzenie innowacyjnych przedsiębiorstw na giełdę, aby ułatwić dostęp do kapitału¹⁶. Wytyczne dla państw członkowskich dotyczące pomocy państwa w formie kapitału podwyższonego ryzyka pozwalają im wypełnić luki finansowe na rynku. Dokonywana jest ponowna ocena luki finansowej, aby stwierdzić, czy odpowiada ona obecnym warunkom.

Na poziomie UE obecny mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka (RSFF) w ramach 7PR oraz instrumenty finansowe programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)¹⁷ zdołały przyciągnąć inwestycje warte ponad dwadzieścia razy więcej niż wkład z budżetu UE¹⁸, nie były jednak w stanie sprostać zapotrzebowaniu. Fachowa wiedza i pozycja na rynku Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) w zarządzaniu tymi instrumentami finansowymi przyczyniły się w dużej mierze do ich sukcesu. Projekt Komisji dotyczący zmian rozporządzeń finansowych ma ułatwić w przyszłości realizację tego typu programów.

¹⁶ Zob. mający się wkrótce ukazać komunikat Komisji na temat programu „Single Market Act”.

¹⁷ RSFF to instrument oparty na zasadzie podziału ryzyka kredytowego, utworzony wspólnie przez Komisję Europejską i EBI w celu poprawy dostępu do finansowania dłużnego dla przedsiębiorstw prywatnych lub instytucji publicznych wspierających działania obciążone większym ryzykiem finansowym w obszarze badań, rozwoju technologicznego, programów demonstracyjnych i innowacji. Instrumenty finansowe CIP obejmują gwarancje kredytowe i kapitał *venture*; a zarządza nimi Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI).

¹⁸ Dotychczas wkład dla RSFF z budżetu UE wynosił 430 mln EUR a z EBI – 800 mln EUR, z czego w ramach współudziału w ryzyku udzielono wsparcia dla inwestycji o wartości ponad 18 mld EUR (15 razy więcej niż łączny wkład do RSFF i 42 razy więcej niż wkład z budżetu UE). Wkład 400 mln EUR w instrumenty finansowe CIP do końca 2009 r. przyciągnął inwestycje o wartości 9 mld EUR (22 razy więcej niż wkład z budżetu), z których skorzystało ok. 68 000 małych i średnich przedsiębiorstw.

Jak zaznaczono w strategii Europa 2020, mogą się pojawić możliwości wprowadzenia dalszych mechanizmów zachęcających do innowacji, związanych z rynkiem uprawnień do emisji dwutlenku węgla, szczególnie dla podmiotów szybko rozwijających się. Komisja rozważy ten pomysł na dalszym etapie.

Zobowiązania Unii innowacji

- 10** Do 2014 r., na podstawie propozycji Komisji, UE powinna **wprowadzić w życie instrumenty finansowe dla przyciągnięcia znacznych funduszy prywatnych** i uzupełnienia rynkowych luk w zakresie inwestycji w badania i innowacje. Wkład z budżetu UE powinien zadziałać na zasadzie dźwigni finansowej i poszerzyć sukces 7PR i CIP. Komisja we współpracy z Grupą Europejskiego Banku Inwestycyjnego, krajowymi pośrednikami finansowymi i inwestorami prywatnymi opracuje propozycje rozwiązania problemów związanych z niedoborem: i) inwestycji w transfer technologii i rozpoczęcie działalności; ii) kapitału *venture* dla szybko rozwijających się firm poszerzających działalność na rynkach UE i światowym; iii) finansowania opartego na podziale ryzyka inwestycji w badania i rozwój oraz projekty innowacyjne; oraz iv) pożyczek dla innowacyjnych i szybko rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw o średniej kapitalizacji. Propozycje te mają zapewnić efekt dźwigni finansowej, skuteczne zarządzanie oraz łatwy dostęp dla przedsiębiorstw.
- 11.** Do 2012 r. Komisja zagwarantuje **funduszom *venture capital* działającym w dowolnym państwie członkowskim możliwość prowadzenia działalności i inwestowania swobodnie na terenie całej UE (w razie potrzeby w drodze przyjęcia nowego systemu prawnego)**. Zakłada to **zniesienie wszelkich niekorzystnych warunków podatkowych dotyczących działalności transgranicznej**.
- 12.** **Komisja wspierać będzie nawiązywanie kontaktów między innowacyjnymi firmami i odpowiednimi inwestorami ponad granicami państw. Do kierowania tym procesem Komisja wyznaczy odpowiednią osobę. Ponadto w kontekście Forum Finansowego MŚP Komisja skoncentruje się między innymi na szczególnych problemach finansowych, z jakimi borykają się małe innowacyjne przedsiębiorstwa.**
- 13.** W 2011 r. Komisja dokona **śródkresowego przeglądu zasad ramowych dotyczących pomocy państwa na rzecz badań, rozwoju i innowacji**, aby ustalić, jakie formy innowacji mogą być odpowiednio wspierane, między innymi dotyczące kluczowych technologii oraz innowacji służących rozwiązaniu najważniejszych problemów społecznych, oraz w jaki sposób państwa członkowskie mogą je najlepiej wykorzystać. Komisja oceni efektywność tymczasowych środków pomocy państwa wprowadzonych w 2008 r., w tym „bezpiecznej przystani” dla inwestycji *venture capital*, i na tej podstawie opracuje konieczne projekty zmian.

3.2. Stworzenie jednolitego rynku innowacji

Same tylko rozmiary jednolitego rynku wspieranego przez silnych konsumentów powinny przyciągnąć innowacyjne inwestycje i przedsiębiorstwa, stymulować rywalizację o najlepsze innowacje oraz umożliwić przedsiębiorcom komercjalizację pomyslnych innowacji i szybki rozwój przedsiębiorstw. W rzeczywistości jednak zbyt często mamy do czynienia z rozdrobnionymi rynkami krajowymi i kosztownymi procedurami. Przyjęcie programu „Single

Market Act” ma na celu usunięcie przeszkód, które nadal utrudniają funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

Kluczową kwestią dla inwestycji w innowacje są koszty i złożoność procedur patentowych. Uzyskanie ochrony patentowej we wszystkich 27 państwach członkowskich UE jest obecnie co najmniej 15 razy bardziej kosztowne niż w USA¹⁹, przede wszystkim z powodu kosztów tłumaczeń i opłat prawnych. Brak taniego i prostego unijnego patentu oznacza podatek od innowacji. Patent UE stał się symbolem europejskiej porażki w dziedzinie innowacji. Szacuje się, że dzięki niemu innowacyjne przedsiębiorstwa mogłyby zaoszczędzić 250 mln EUR. Trzeba go więc niezwłocznie przyjąć, aby pokazać, że UE rzeczywiście zamierza stać się Unią innowacji.

Potencjał jednolitego rynku powinien zostać uwolniony także dzięki polityce stymulującej popyt na innowacje, począwszy od skutecznej polityki konkurencji. Choć większość wcześniejszych inicjatyw politycznych UE koncentrowała się na środkach zwiększających podaż na innowacje, to większą rolę w „pociągnięciu” innowacji UE dają rynkom środki zwiększające popyt, które stwarzają możliwości rynkowe. Wstępne kroki w tym kierunku poczyniono w ramach inicjatywy rynku pionierskiego UE, ale potrzeba bardziej odważnego podejścia łączącego strony podaży i popytu.

Mądre i ambitne prawo może być istotnym czynnikiem napędzającym innowacje, zwłaszcza przy zastosowaniu dynamicznego i rynkowego podejścia. Jest to szczególnie ważne w przypadku eko-innowacji. Surowsze cele i normy w zakresie ochrony środowiska (na przykład dotyczące emisji CO₂ przez pojazdy), wyznaczające ambitne cele i gwarantujące przyszłą przewidywalność, są istotnym bodźcem dla eko-innowacji. Często niezbędne są zharmonizowane zasady zatwierdzania produktów. Przykładowo wprowadzenie na rynek pojazdów ekologicznych nie będzie możliwe bez przepisów regulujących homologację typu.

Normy odgrywają ważną rolę w innowacjach. Kodyfikując informacje na temat stanu wiedzy dotyczącej określonej technologii, umożliwiają one upowszechnianie wiedzy, interoperacyjność między nowymi produktami i usługami oraz stanowią platformę dla przyszłych innowacji. Przykładowo otwarcie rynku telekomunikacyjnego w połączeniu ze standardem GSM położyło podwaliny pod sukces Europy w obszarze telefonii komórkowej. Normy odgrywają jednak tę pożyteczną rolę tylko wówczas, gdy dotrzymują kroku rozwojowi nowych technologii. Coraz krótsze cykle innowacji i zbieżność technologii ponad granicami trzech europejskich organizacji normalizacyjnych stawiają szczególne wyzwania. Europejski system normalizacji musi się przystosować, w przeciwnym razie bowiem ryzykuje, że będzie niepotrzebny, a przedsiębiorstwa zaczną wykorzystywać inne instrumenty (jak to miało miejsce w przypadku sektora technologii informacyjno-komunikacyjnych) lub, co gorsza, stanie się hamulcem innowacji. Dynamiczny system normalizacji jest też warunkiem utrzymania i umocnienia wpływu UE na proces stanowienia norm na poziomie globalnym, gdzie inne państwa coraz częściej próbują ustalać reguły.

Klienci o dużej skali odgrywają kluczową rolę w stymulowaniu i finansowaniu przedsiębiorstw specjalizujących się w zaawansowanych technologiach. USA wydają co najmniej 49 mld dolarów rocznie²⁰ na zamówienia przedkomercyjne (tj. zamówienia dotyczące badań i rozwoju), częściowo za pośrednictwem programu badań na rzecz innowacji

¹⁹ „Economic cost-benefit analysis of the Community patent”, Prof. Bruno van Pottelsberghe (2009).

²⁰ Dane za 2004 r.

w dziedzinie drobnej przedsiębiorczości (SBIR).²¹ Jeszcze więcej środków przeznaczają na zamówienia w dziedzinie innowacji poza obszarem badań i rozwoju (nowe technologie, produkty i usługi).

Zamówienia publiczne stanowią około 17 % PKB UE. Reprezentują one znaczący rynek, zwłaszcza w takich dziedzinach, jak zdrowie, transport i energia. Europa ma zatem do dyspozycji olbrzymie i niewykorzystane możliwości napędzania innowacji za pomocą zamówień. Ponadto zamówienia publiczne dotyczące innowacyjnych produktów i usług są niezbędne dla poprawy jakości i skuteczności usług publicznych w sytuacji ograniczeń budżetowych. Niemniej jednak innowacje są przedmiotem niewielu zamówień publicznych, mimo możliwości, jakie stwarzają w tym zakresie unijne dyrektywy w sprawie zamówień publicznych. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele, a są to między innymi: mechanizmy zachęcające do rozwiązań o niskim ryzyku; brak wiedzy i zdolności do przeprowadzania udanych zamówień dotyczących nowych technologii i innowacji; brak związku między zamówieniami publicznymi i celami polityki. Te trudności można pokonać, między innymi za pomocą wytycznych oraz wymiany najlepszych praktyk, szczególnie w dziedzinie zamówień publicznych z dziedziny ekologii. Na dodatek, z powodu rozdrobnienia rynków zamówień publicznych w Europie, skala zamówień jest zwykle za mała, by pociągnąć za sobą innowacyjne inwestycje.

Kilka państw członkowskich stosuje już nowatorskie sposoby wspierania innowacji za pomocą zamówień przedkomercyjnych oraz metod dostosowujących udany amerykański program SBIR do warunków UE.²² Dotychczasowe wyniki są zachęcające, w szczególności w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw (choć zamówienia nie są ograniczone do MŚP). Gdyby takie podejście zastosowano na szerszą skalę i w połączeniu ze wspólnymi zamówieniami dla różnych podmiotów kontraktujących, powstałyby olbrzymie rynki, które mogłyby być bodźcem dla innowacji i nowych innowacyjnych przedsiębiorstw.

Zobowiązania Unii innowacji

14. Parlament Europejski i Rada powinny podjąć niezbędne kroki w kierunku przyjęcia wniosków w sprawie patentu UE, jego systemu językowego oraz jednolitego systemu rozwiązywania sporów. Celem jest wydanie pierwszych patentów UE w 2014 r.
15. W 2011 r. UE i państwa członkowskie powinny rozpocząć **przeгляд ram prawnych dotyczących kluczowych obszarów, począwszy od eko-innowacji i europejskich partnerstw innowacji** (zob. sekcja poniżej). To pomoże ustalić, jakie zasady trzeba poprawić bądź zaktualizować, a jakie nowe przepisy należy wprowadzić w życie, aby stale i w wystarczający sposób zachęcać do innowacji. Komisja udzieli wskazówek, jak najlepiej przeprowadzić tę procedurę przeglądu.

²¹ Prawo zobowiązuje federalne agencje USA do przeznaczania 2,5 % swoich zewnętrznych budżetów badań i rozwoju na finansowanie innowacyjnych projektów realizowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

²² Na przykład brytyjskie i holenderskie programy badań na rzecz innowacji w dziedzinie drobnej przedsiębiorczości (SBIR), które oferują kontrakty na opracowanie rozwiązań konkretnych problemów w dziedzinie usług publicznych. Programy te stosują podejście opisane w komunikacie Komisji dotyczącym zamówień przedkomercyjnych. Także Stany Zjednoczone rezerwują część swojego budżetu federalnego na wspieranie innowacji za pośrednictwem programów badań na rzecz innowacji w dziedzinie drobnej przedsiębiorczości, osiągając przy tym bardzo dobre wyniki.

16. Na początku 2011 r., jako pierwszy krok, Komisja przedstawi komunikat i wniosek ustawodawczy w sprawie normalizacji, dotyczący między innymi sektora technologii informacyjno-komunikacyjnych. Celem tej inicjatywy jest **przyspieszenie i modernizacja procesu stanowienia norm, aby umożliwić interoperacyjność i sprzyjać innowacjom na szybko rozwijających się rynkach globalnych**. Uzupełnieniem tych działań będzie wieloletni program służący przewidywaniu nowych potrzeb w zakresie normalizacji oraz włączaniu norm do projektów w dziedzinie badań i rozwoju programu ramowego. Komunikat zawierać będzie także analizę możliwości zagwarantowania w perspektywie długoterminowej zdolności systemu normalizacji do przystosowywania się do szybko zmieniających się warunków i przyczyniania się do osiągania strategicznych wewnętrznych i zewnętrznych celów Europy (związanych, między innymi, z innowacyjnością i rozwojem technologii). Analiza ta opierać się będzie między innymi na niezależnym przeglądzie.
17. Począwszy od 2011 r., **państwa członkowskie i regiony powinny co roku odkładać wydzielone budżety na zamówienia przedkomercyjne oraz zamówienia publiczne na innowacyjne produkty i usługi** (między innymi te określone w inicjatywie partnerstw innowacji, zob. sekcja 5). To pozwoli na stworzenie **w całej UE rynków zamówień dysponujących na początku co najmniej 10 mld EUR rocznie** z przeznaczeniem na innowacje służące poprawie skuteczności i jakości usług publicznych oraz rozwiązaniu najważniejszych problemów społecznych. Celem powinno być stworzenie rynków zamówień innowacyjnych równorzędnych z istniejącymi w USA. Komisja udzieli wskazówek oraz ustanowi (finansowy) mechanizm wsparcia, aby pomóc instytucjom zamawiającym w przeprowadzaniu tych zamówień w sposób otwarty i niedyskryminujący oraz aby łączyć popyt, opracowywać wspólne specyfikacje i promować dostęp dla MŚP.
- Ponadto Komisja udzieli wskazówek, w jaki sposób **podmioty zamawiające mogą przeprowadzać wspólne procedury zamówień** w ramach obowiązujących dyrektyw w sprawie zamówień publicznych, oraz wykorzysta prowadzoną obecnie ogólną ocenę obowiązujących dyrektyw i rozważy możliwość wprowadzenia dodatkowych zasad ułatwiających przeprowadzanie wspólnych zamówień transgranicznych.
18. Na początku 2011 r. Komisja zaprezentuje **plan działania dotyczący eko-innowacji**, oparty na Unii innowacji i kładący nacisk na konkretne przeszkody i problemy oraz możliwości, jakie stoją na drodze do osiągnięcia celów związanych z ochroną środowiska za pomocą innowacji.

3.3. Promowanie otwartości i korzystanie z twórczego potencjału Europy

Przedsiębiorstwa mogą być innowacyjne na różne sposoby. Niektóre prowadzą prace badawczo-rozwojowe i opracowują nowe technologie, inne opierają swoje innowacje na istniejących technologiach bądź tworzą nowe modele przedsiębiorczości lub wytwarzają nowe usługi napędzane przez użytkowników i dostawców, bądź w ramach klastrów i sieci. Polityka powinna zatem wspierać wszystkie formy innowacji, nie tylko innowacje

technologiczne. Specjalnego podejścia mogą wymagać usługi innowacyjne o wysokim potencjale rozwoju, szczególnie w sektorze kultury i sektorze kreatywnym.²³

Szczególne znaczenie ma projektowanie, uznawane za kluczową dyscyplinę i działanie niezbędne we wprowadzaniu pomysłów na rynek i przekształcaniu ich w produkty przyjazne i atrakcyjne dla użytkowników. Choć niektóre państwa Europy są światowymi liderami w projektowaniu, innym brakuje solidnej infrastruktury i umiejętności w zakresie projektowania w przedsiębiorstwach i na uczelniach technicznych. Ta luka systemowa była przez długi czas niezauważana, ale teraz trzeba się nią zająć.

Coraz bardziej skomplikowane problemy i rosnące koszty innowacji powodują, że przedsiębiorstwa częściej nawiązują współpracę. Choć nadal prowadzą one własne prace rozwojowe, coraz częściej uzupełniają je działalnością polegającą na wyszukiwaniu, rozpoznawaniu i przenoszeniu pomysłów z innych źródeł, takich jak uniwersytety lub przedsiębiorstwa dopiero rozpoczynające działalność. Czasem pracują one nad innowacjami wspólnie z użytkownikami i konsumentami, aby lepiej zaspokoić ich potrzeby lub otworzyć nowe drogi wejścia na rynek. Tendencja ta jest napędzana przez portale społecznościowe i możliwości mobilnej i wirtualnej współpracy wielu osób przy użyciu technologii informacyjnych, a rozprzestrzenia się w sektorach produkcji i usług. It also has major implications for research, science, education and government itself. Tendencje w kierunku otwartej innowacji opartej na współpracy mają istotne implikacje polityczne. Choć ważne jest znalezienie odpowiedniej równowagi między rozpowszechnianiem wiedzy a zachęcaniem do innowacji, Komisja jest przekonana, że tendencje te przyniosą długoterminowe korzyści gospodarcze i społeczne, a zatem powinny być wspierane.

Z tego względu ważniejsze niż kiedykolwiek jest zagwarantowanie tak zwanej „piątej swobody”, która oznacza swobodne przemieszczanie się nie tylko pracowników naukowych, ale także innowacyjnych pomysłów. Prawdziwie otwarte innowacje wymagają brokerstwa, pośrednictwa oraz tworzenia sieci, w których wszystkie podmioty mogą uczestniczyć na równych zasadach. Konkurencyjne w skali międzynarodowej klastry odgrywają kluczową rolę w skupianiu w jednym miejscu – fizycznie i wirtualnie – wielkich przedsiębiorstw i MŚP, uczelni, ośrodków badawczych oraz społeczności naukowców i praktyków w celu wymiany wiedzy i pomysłów. Trzeba zintensyfikować transfer wiedzy pomiędzy przedsiębiorstwami a ośrodkami akademickimi i sprawić, by odbywał się on ponad granicami. Sieć Enterprise Europe zapewnia transgraniczny transfer technologii, działalność brokerską i inne usługi pomocnicze związane z innowacjami i prowadzeniem działalności gospodarczej oraz pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom w prowadzeniu działalności na skalę międzynarodową. Tę inicjatywę należy wspierać i doskonalić.

Wyniki badań finansowanych ze środków publicznych powinny być bardziej dostępne. Systemy informacyjne w dziedzinie badań naukowych powinny być ulepszone i łączone, aby były bardziej interoperacyjne, między innymi za pomocą bazy danych transferu technologii BBS sieci Enterprise Europe. Informacje sektora publicznego powinny być bardziej dostępne na użytek badań i innowacji (jak zaproponowano w agendzie cyfrowej, zgodnie z którą w 2012 r. Komisja planuje przyjąć obszernie poprawki do dyrektywy w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego).

²³ Zob. zielona księga Komisji w sprawie „Uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej”, COM(2010) 183, wersja ostateczna.

Kluczową kwestią jest zwiększenie przepływów, a zatem korzyści, wynikających z praw własności intelektualnej (w tym patentów, projektowania i praw autorskich). Patent UE powinien znacząco zmniejszyć koszty patentowania w Europie, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, natomiast wykorzystanie praw własności intelektualnej w przypadku innowacyjnych produktów i usług przyniesie korzyści ekonomiczne. Jest to szczególnie istotne w sektorach półprzewodników i telekomunikacji, w przypadku których przedsiębiorstwa muszą łączyć różne istniejące technologie i z tego względu potrzebują praw dostępu do wielu praw własności intelektualnej.

Rynki wymiany praw własności intelektualnej muszą być bardziej przejrzyste i mniej rozdrobione, aby kupujący i sprzedający prawa własności intelektualnej z łatwością mogli się nawzajem odnaleźć, inwestycje finansowe dokonywane były w aktywach praw własności intelektualnej, a transakcje odbywały się na sprawiedliwych zasadach. Choć na poziomie państw członkowskich i w skali międzynarodowej pojawiają się takie inicjatywy²⁴, rynki wiedzy powinny być rozwijane w skali całej Europy, aby dały maksymalną skuteczność i korzyści skali i zakresu. Takie rynki wiedzy powinny być otwarte dla nowych uczestników oraz zdolne do uwolnienia potencjału praw własności intelektualnej, który spoczywa uśpiony na uniwersytetach, w instytutach badawczych oraz przedsiębiorstwach. To powinno uruchomić nowe znaczące przepływy dochodów, które będzie można ponownie zainwestować w badania naukowe.

Poza wsparciem w zakresie praw własności intelektualnej, którego udziela obecnie IPR-Helpdesk, oraz współpracą z krajowymi urzędami patentowymi, małe i średnie przedsiębiorstwa potrzebują większej pomocy w skutecznym wykorzystywaniu ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej, aby mieć równe szanse w porównaniu z większymi przedsiębiorstwami.

Aby rynki wiedzy mogły efektywnie funkcjonować, należy dogłębnie rozważyć związki pomiędzy prawem własności intelektualnej a polityką konkurencji. Do uwzględnienia pozostaje wiele kwestii. Po pierwsze, należy zachować zakres ochrony własności intelektualnej oraz wysoką jakość patentów wydawanych w Europie, aby zagwarantować, że przysługujące prawa są jasno określone. Po drugie, choć porozumienia o współpracy w zakresie własności intelektualnej (wzajemne licencje, grupowanie patentów itp.) na ogół przynoszą pozytywne skutki, to należy jednak sprawdzić, czy nie są wykorzystywane w sposób sprzeczny z zasadami konkurencji. Po trzecie, procesy stanowienia norm wymagają jasnych zasad dotyczących praw własności intelektualnej, aby zapobiec sytuacjom, w których przedsiębiorstwo mogłoby uzyskać nieuzasadnioną władzę rynkową poprzez włączenie chronionych praw własności intelektualnej do normy.

Zobowiązania Unii innowacji

- 19.** Do 2011 r. Komisja powoła **Europejską radę liderów ds. projektowania (European Design Leadership Board)**, która będzie miała rok na przedstawienie swoich propozycji dotyczących wzmocnienia roli projektowania w polityce innowacji, na przykład poprzez unijne lub krajowe programy oraz markę „European Design Excellence”. W ramach prac podsumowujących zieloną księgę na temat sektora kultury i branży twórczej Komisja powoła Europejski sojusz sektora kreatywnego (**European Creative Industries Alliance**), którego celem będzie

²⁴ Takie jak rynek własności intelektualnej Duńskiego Urzędu Patentowego oraz wspólna inicjatywa Caisse des Dépôts z Francji oraz Banku Ocean Tomo z USA.

opracowanie nowych form wspierania tego sektora i promowanie szerszego wykorzystania kreatywności w innych sektorach.

20. Komisja **promować będzie otwarty dostęp** do wyników badań finansowanych ze środków publicznych. Jej celem będzie udostępnienie publikacji powstałych w wyniku projektów finansowanych z unijnych programów ramowych w dziedzinie badań. Komisja wspierać będzie także rozwój **inteligentnych usług informacji w dziedzinie badań naukowych**, które ułatwią wyszukiwanie i dostęp do wyników badań naukowych.
21. Komisja **wspierać będzie efektywną współpracę w dziedzinie badań naukowych i transferu wiedzy** w ramach programu ramowego i poza nim. Wraz z zainteresowanymi podmiotami opracuje zestaw modelowych umów o ustanowieniu konsorcjum, obejmujących różne opcje, od tradycyjnych, chroniących prawa własności intelektualnej, po bardziej otwarte. Potrzebne są także mechanizmy wsparcia dla biur transferu wiedzy w publicznych organizacjach badawczych, w szczególności poprzez współpracę międzynarodową.
22. Do końca 2011 r. w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi podmiotami Komisja przedstawi propozycje stworzenia **europejskiego rynku wiedzy dla patentów i licencji. Propozycje te powinny się opierać na doświadczeniu państw członkowskich w zakresie platform handlowych** łączących popyt i podaż, **rynków umożliwiających inwestycje finansowe** w wartości niematerialne oraz innych pomysłów (takich jak łączenie patentów i brokerstwo innowacji), które mają tchnąć nowe życie w zapomnianą własność intelektualną.
23. Komisja **zbadaje rolę polityki konkurencji w zakresie ochrony przed wykorzystaniem praw własności intelektualnej do celów sprzecznych z zasadami konkurencji**. W ramach oceny stosowania przepisów z zakresu ochrony konkurencji w odniesieniu do porozumień horyzontalnych między konkurującymi przedsiębiorstwami Komisja podda analizie także skutki umów o współpracy w zakresie praw własności intelektualnej.

4. WIĘKSZA SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA

4.1. Upowszechnianie korzyści z innowacji w całej Unii

Unia innowacji musi objąć wszystkie regiony. Kryzys finansowy w nieproporcjonalny sposób dotyka słabiej rozwinięte regiony, grożąc zaprzepaszczeniem niedawnych osiągnięć w zakresie konwergencji.²⁵ Europa nie może dopuścić do powstania przepaści między najbardziej innowacyjnymi regionami a resztą Unii.

Fundusze strukturalne odgrywają kluczową rolę i już obecnie dokonują znaczących inwestycji w badania i innowacje. W obecnym okresie finansowania (2007-2013) przeznaczono na ten cel około 86 mld EUR. Duża część tej kwoty nie została jeszcze wydatkowana, a należałoby ją wykorzystać bardziej efektywnie na rzecz innowacji i dla osiągnięcia celów strategii Europa 2020. Obecnie zbyt wiele środków przeznaczanych jest na dublujące się projekty lub

²⁵ Wnioski z europejskiej tablicy wyników innowacyjności z 2009 r.

priorytety, w których danemu regionowi brakuje atutów. Regiony powinny kierować środki w oparciu o inteligentną specjalizację i koncentrować się na swoich mocnych stronach, w których mogą osiągać wybitne wyniki.

Istnieje wiele innych sposobów bardziej efektywnego wykorzystania funduszy strukturalnych. Stosunkowo mało przeznaczają się na międzynarodowe projekty łączenia zasobów i wiedzy specjalistycznej²⁶, na przykład w celu wspierania infrastruktury badawczej lub powstania światowej klasy klastrów wiedzy. W większym stopniu można by też wykorzystać instrumenty finansowe celem przyciągnięcia funduszy prywatnych na badania i innowacje. Zamówienia publiczne współfinansowane z funduszy strukturalnych powinny zostać użyte do zwiększenia popytu na innowacyjne produkty i usługi. Europejskie fundusze społeczne można przeznaczać w bardziej efektywny sposób na szkolenia i przekwalifikowanie kadr w kierunku umiejętności potrzebnych Unii innowacji. Programy wspierające współpracę transgraniczną (np. „Regiony wiedzy” w 7PR, inicjatywy na rzecz rozwoju klastrów i „Enterprise Europe Network” finansowane z programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz działania finansowane z programów europejskiej współpracy terytorialnej) powinny zostać skonsolidowane, aby lepiej pomagać regionom i zwiększać wpływ na rozwój regionalny. Ponadto w przyszłych programach zawrzeć należy środki zachęcające do współpracy pomiędzy najbardziej innowacyjnymi regionami oraz regionami w państwach członkowskich, które mają w tej dziedzinie jeszcze sporo do nadrobienia.

Zobowiązania Unii innowacji

- 24.** Począwszy od 2010 r. państwa członkowskie powinny istotnie poprawić wykorzystanie **istniejących funduszy strukturalnych na projekty w dziedzinie badań i innowacji, aby pomagać ludziom w zdobyciu niezbędnych kwalifikacji, doskonalić systemy krajowe, wdrażać strategie „inteligentnej specjalizacji” i realizować międzynarodowe projekty.** To samo powinno dotyczyć finansowania przedakcesyjnego dla państw kandydujących do UE. Komisja jest gotowa do pomocy i będzie wykorzystywać inicjatywy w dziedzinie badań i klastrów do wspierania tych zmian i powołania „platformy inteligentnej specjalizacji” do 2012 r., w tym dalszego wspierania tworzenia światowej klasy klastrów. Więcej szczegółów na ten temat można znaleźć w osobnym komunikacie.
- 25.** Państwa członkowskie powinny zacząć **przygotowania programów funduszy strukturalnych na okres po 2013 r., kładąc większy nacisk na innowacje i inteligentną specjalizację.** W ramach przyszłych przepisów regulujących funkcjonowanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego należy przeznaczyć znaczące środki finansowe na wspieranie innowacji w regionach Unii Europejskiej.

4.2. Większe korzyści społeczne

Innowacje społeczne to ważna nowa dziedzina, którą należy rozwijać. Chodzi o wykorzystanie pomysłowości organizacji humanitarnych, stowarzyszeń i przedsiębiorców społecznych dla znalezienia nowych sposobów zaspokojenia potrzeb społecznych, których nie zaspokajają w wystarczający sposób rynek lub sektor publiczny. Chodzi także o wykorzystanie tych pomysłów w procesie zmian postaw i zachowań społecznych, które są

²⁶ Z wykorzystaniem możliwości przewidzianych na mocy art. 37 ust. 6 lit. b) rozporządzenia WE nr 1083/2006.

niezbędne dla rozwiązania najważniejszych problemów, z jakimi boryka się nasze społeczeństwo, takich jak zmiana klimatu. Innowacje społeczne nie tylko odpowiadają na potrzeby społeczne i pomagają rozwiązywać społeczne problemy, ale wzmacniają też pozycję obywateli i tworzą nowe relacje społeczne i modele współpracy. Są zatem innowacyjne same w sobie i sprzyjają innowacyjności społeczeństwa.

Przykładami innowacji społecznych w Europie są: programy zapobiegania chorobie wieńcowej serca adresowane do całej społeczności, a nie tylko osób z grup ryzyka, sieci społeczne skupiające sąsiadów pomagających starszym osobom mieszkającym samotnie, e-mapy miast dostarczające lokalnym społecznościom informacji na temat postępów w redukcji emisji zanieczyszczeń lub banki etyczne świadczące usługi finansowe, których celem jest osiągnięcie możliwie największych społecznych i środowiskowych zwrotów z inwestycji.

Choć dobrych pomysłów nie brakuje, społeczne innowacje nie przynoszą jeszcze oczekiwanych rezultatów. Potrzeba więcej wsparcia dla badań doświadczalnych. Metody, które mają wyraźne zalety w porównaniu z obecnymi praktykami, powinny być wprowadzane na większą skalę i upowszechniane. Aby to osiągnąć, potrzeba kompetentnych pośredników, skutecznych zachęt oraz sieci przyspieszających i ułatwiających wzajemne uczenie się. W całej Europie istnieją już tego typu infrastruktury dla innowacji w biznesie, nie ma ich natomiast w obszarze innowacji społecznych. Potrzebne są też lepsze metody oceny, aby stwierdzić, co działa, a co nie i dlaczego, oraz jakie praktyki można i należy upowszechniać na większą skalę.

Aby zaspokoić rosnące potrzeby i oczekiwania użytkowników usług publicznych w sytuacji oszczędności finansowych, sektor publiczny musi być bardziej innowacyjny niż kiedykolwiek. Coraz więcej rządów stosuje w świadczeniu usług podejście bardziej ukierunkowane na obywateli. Wiele rządów realizuje strategie e-administracji, które mają na celu udostępnienie istniejących usług za pośrednictwem internetu oraz rozwój nowych usług internetowych. Na poziomie UE ważne jest lepsze zrozumienie innowacji sektora publicznego, aby udane innowacje były lepiej widoczne, a postęp był mierzony. Wiele zależy od tego, czy uda się wykreować wystarczającą liczbę liderów w sektorze publicznym, zdolnych do zarządzania innowacjami. Można to osiągnąć za pomocą bardziej zaawansowanych szkoleń oraz możliwości wymiany dobrych praktyk.

Przejście do gospodarki innowacyjnej ma istotny wpływ na sektor pracy. Pracodawcy potrzebują pracowników, którzy wciąż aktywnie poszukują nowych i lepszych metod pracy. To wymaga nie tylko wyższego poziomu kwalifikacji, ale także nowych, opartych na zaufaniu relacji między pracodawcą a pracownikiem. To podejście potrzebne jest na wszystkich poziomach zatrudnienia i powinno się rozciągnąć także na sektory zwykle nie uznawane za „sektory wiedzy”. Dobrym przykładem jest sektor opieki, w którym do zapewnienia rosnącej liczbie starzejących się Europejczyków wysokiej jakości opieki potrzeba wykwalifikowanej kadry o silnych motywacjach do pracy i łatwości przystosowywania się.

26. Komisja zainicjuje pilotażowy program europejskich innowacji społecznych, który dostarczy wiedzy specjalistycznej i stworzy wirtualną sieć dla przedsiębiorców społecznych, sektora publicznego i sektorów trzecich.   - Program ten wspierać będzie innowacje społeczne przy pomocy Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), w oparciu o istotne inwestycje w innowacje społeczne, których EFS dokonał w ciągu ostatnich dziesięciu lat, w cyklu innowacji.

Uzupełnieniem tych działań będzie wsparcie innowacyjnych eksperymentów społecznych opracowywanych w ramach Europejskiego programu walki z ubóstwem.

- **Innowacje społeczne powinny znaleźć się w centrum zainteresowania kolejnych generacji programów Europejskiego Funduszu Społecznego.** Zachęca się państwa członkowskie do podjęcia działań już teraz w celu wspierania innowacji społecznych za pośrednictwem EFS.
- 27. Począwszy od 2011 r. Komisja wspierać będzie istotny **program badań w dziedzinie innowacji sektora publicznego i innowacji społecznych** poświęcony takim zagadnieniom, jak pomiary i ocena oraz finansowanie i inne bariery utrudniające zwiększanie zasobów i rozwój. Pierwszym krokiem będzie pilotażowa europejska tablica wyników innowacyjności sektora publicznego jako podstawa przyszłej oceny postępów innowacji w sektorze publicznym. Komisja wraz z państwami członkowskimi rozważy, czy właściwym działaniem byłoby gromadzenie nowych doświadczeń i tworzenie sieci dla liderów sektora publicznego na poziomie europejskim.
- 28. Komisja przeprowadzi **konsultacje z partnerami społecznymi, aby zbadać, w jaki sposób można upowszechnić gospodarkę wiedzy na wszystkich poziomach zatrudnienia i we wszystkich sektorach.** Komisja zwróci się do partnerów społecznych z prośbą o przedstawienie propozycji dotyczących opracowania strategii sektorowego rynku pracy dla sektora opieki.

5. ŁĄCZENIE SIŁ NA RZECZ PRZEŁOMOWYCH ODKRYĆ: EUROPEJSKIE PARTNERSTWA INNOWACJI

Europa stoi przed wieloma ważnymi wyzwaniami społecznymi, takimi jak starzejące się społeczeństwo, skutki zmiany klimatu oraz ograniczone zasoby. Potrzebne są przełomowe odkrycia w dziedzinie nowych terapii chorób zagrażających życiu, nowe rozwiązania na rzecz poprawy życia starszych ludzi, sposoby radykalnej redukcji emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń, szczególnie w miastach, alternatywne źródła energii oraz substytuty surowców o malejących zasobach, ograniczenie ilości odpadów i ich recykling, a także likwidacja składowisk odpadów, poprawa jakości dostaw wody, inteligentny transport i zmniejszenie zatorów komunikacyjnych, zdrowa żywność wysokiej jakości wytwarzana zrównoważonymi metodami produkcji oraz technologie szybkiej i bezpiecznej wymiany informacji, komunikacji i budowania relacji.

Przełom w tych dziedzinach sprzyjać będzie także zwiększeniu naszej konkurencyjności, umożliwi europejskim przedsiębiorstwom przodowanie w opracowywaniu nowych technologii i osiągnięcie światowej pozycji na nowych rynkach wzrostu, poprawi jakość i skuteczność usług publicznych, a tym samym przyczyni się do stworzenia dużej liczby nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

Uwzględniając skalę wyzwań społecznych i presję czasu oraz ograniczone zasoby, Europa nie może sobie dłużej pozwolić na obecne rozdrobnienie działań i powolne tempo zmian. Trzeba połączyć wysiłki i wiedzę specjalistyczną w dziedzinie badań i innowacji, aby osiągnąć niezbędną masę krytyczną. Równocześnie od samego początku należy stworzyć warunki ułatwiające szybkie wprowadzanie przełomowych rozwiązań na rynek, a tym samym szybko przynoszące obywatelom korzyści i zwiększające konkurencyjność.

i) Nowe podejście – europejskie partnerstwa innowacji

Z powyższych powodów Komisja, w strategii Europa 2020, zapowiedziała uruchomienie europejskich partnerstw innowacji jako części projektu przewodniego Unia innowacji. Partnerstwa te posłużą do testowania nowego podejścia do badań i innowacji w UE.

Po pierwsze będą **odpowiadały na wyzwania**, koncentrując się na społecznych korzyściach i szybkiej modernizacji powiązanych sektorów i rynków. Oznacza to, że będą wychodziły poza technologiczny punkt widzenia obecnych instrumentów, takich jak wspólne inicjatywy technologiczne.

Po drugie, będą działały **w całym łańcuchu badań i innowacji**. Partnerstwa połączą wszystkie istotne podmioty na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym w celu: (i) zwiększenia wysiłków związanych z badaniami i rozwojem, (ii) koordynacji inwestycji w projekty demonstracyjne i pilotażowe, (iii) przewidywania i przyspieszenia wszelkich niezbędnych regulacji i standardów oraz (iv) zwiększania popytu, w szczególności poprzez lepszą koordynację zamówień publicznych, co zagwarantuje, że wszelkie przełomowe produkty lub usługi będą szybciej wprowadzane na rynek. Zamiast podejmować niezależne działania, jak to ma miejsce obecnie, celem partnerstw innowacji jest ich opracowywanie i wdrażanie równolegle, aby zyskać na czasie.

Po trzecie, będą **organizowały, upraszczały i lepiej koordynowały istniejące instrumenty i inicjatywy**, uzupełniając je w razie potrzeby nowymi działaniami. Powinno to ułatwić partnerom współpracę i osiągnięcie lepszych i szybszych rezultatów w porównaniu ze stanem obecnym. Dlatego partnerstwa będą korzystać z istniejących narzędzi i działań oraz, kiedy będzie to uzasadnione (np. w przypadku wspólnego programowania, rynków wiodących, wspólnych programów zamówień przedkomercyjnych i komercyjnych, przeglądu prawodawstwa), nadawać im jednolite, wspólne ramy polityki. Ważna jest elastyczność. Nie będzie jednych ram na wszystkie okazje.

ii) Warunki sukcesu

Partnerstwa powinny zostać uruchomione tylko w tych obszarach – i składać się tylko z tych działań – w których interwencja rządu jest wyraźnie uzasadniona i w których połączenie wysiłków unijnych, krajowych i regionalnych w badania i rozwój oraz środki zwiększające popyt pozwoli szybciej i skuteczniej osiągnąć cel.

Wybór „właściwego” partnerstwa będzie w dużym stopniu decydował o jego sukcesie. Aby partnerstwa mogły zrealizować swoje cele, muszą zostać spełnione następujące, powiązane ze sobą warunki:

- (1) Skupienie się na konkretnych wyzwaniach społecznych we wszystkich krajach UE i wyznaczenie jasnych, ambitnych i wymiernych celów, które przyniosą korzyści poszczególnym obywatelom i całemu społeczeństwu do 2020 r., w obszarach, gdzie istnieje znaczny potencjał rynkowy dla przedsiębiorstw UE.
- (2) Silne zobowiązanie polityczne i zainteresowanych stron: partnerstwa będą musiały zmobilizować wszystkie zainteresowane strony i połączyć je wspólnym celem, którego osiągnięcie planowane jest do 2020 r. i u którego podstaw leży silne i trwałe zobowiązanie w dłuższym okresie. Będą także platformą otwartych innowacji i

zaangażowania obywatelskiego, także poprzez przyznawanie nagród za badania. Komisja planuje odgrywać wiodącą rolę w rozwijaniu tych partnerstw.

- (3) Wyraźna wartość dodana UE: Działanie na poziomie UE powinno dać zysk w postaci skuteczności i mieć znaczny wpływ poprzez zwiększanie masy krytycznej (np. upraszczanie i organizowanie, gromadzenie i bardziej skuteczne wykorzystywanie niedostatecznych zasobów publicznych, tj. łączenie badań lub programów zamówień publicznych w kilku państwach członkowskich, lepsze rozwiązania na rzecz jakości, interoperacyjność i szybsze wdrażanie).
- (4) Nacisk na wyniki i skutki: partnerstwa muszą być zorientowane na wyniki i dlatego swoim zakresem nie powinny obejmować wszystkiego. Wyzwania społeczne należy podzielić na mniejsze „pakiety robocze”, względem których różne grupy zainteresowanych stron o pokrywających się interesach powinny zdefiniować swoje plany realizacji, ustalając, co należy zrobić, kto powinien to zrobić i kiedy. Należy z góry wyraźnie zdefiniować cele ostateczne i pośrednie oraz wyniki do osiągnięcia.
- (5) Właściwe wsparcie finansowe: podczas gdy kluczowymi celami partnerstw innowacji jest zapewnienie skutecznego wykorzystania niedostatecznych zasobów finansowych, unikając podwajania kosztów, nie ma wątpliwości, że konieczne będzie dodatkowe wsparcie finansowe, aby sprostać ogromowi wyzwań. Oczekuje się, że wsparcia udziela wszystkie zainteresowane strony. Komisja będzie szukać możliwości lepszego wykorzystania środków z budżetu UE, aby jeszcze podnieść ogólny poziom finansowania. Udostępni fundusze na uruchomienie pierwszych partnerstw w ramach aktualnych perspektyw finansowych, a przygotowując wnioski na następne perspektywy finansowe, oceni potrzeby finansowe partnerstw.

iii) Zarządzanie i metody pracy

Najlepsze pomysły mogą upaść, kiedy ich wykonanie jest słabe, a monitoring niewystarczający. Wdrożenie skutecznych, prostych i wystarczająco elastycznych struktur w celu kierowania postępami i monitorowania ich, arbitrażu między rozbieżnymi interesami oraz naprawiania skutków opóźnień będzie kluczowe dla sukcesu partnerstw.

Zarządzanie powinno mieć taką formę, aby zapewnić równowagę między potrzebą zobowiązania na wysokim szczeblu a koordynacją funkcjonalną, przy zachowaniu znacznej centralizacji obowiązków operacyjnych, aby zapewnić skuteczną kontrolę ze strony praktyków i innych zainteresowanych stron. Członkostwo powinno odzwierciedlać zintegrowane podejście, tak aby zainteresowane strony zajmujące się różnymi elementami łańcucha popytu-podaży były adekwatnie reprezentowane. Aby odzwierciedlić wagę tych różnych składowych, każde partnerstwo powinno być kierowane przez przedstawiciela Rady Sterującej złożonej z ograniczonej liczby przedstawicieli wysokiego szczebla z państw członkowskich (ministrów), parlamentarzystów, liderów przemysłu, badaczy oraz innych zainteresowanych stron, którzy, aby zrealizować cele partnerstwa, muszą przyjąć poważne zobowiązanie. Rada powinna być wspierana przez grupy operacyjne, złożone z ekspertów sektora prywatnego i publicznego, praktyków i użytkowników, którzy zdefiniują i zrealizują „pakiet roboczy”. Radzie przewodniczyć będzie odpowiedni Komisarz (lub Komisarze), a wspierać ją będzie sekretariat zapewniony przez Komisję. Pierwszym zadaniem Rady będzie sporządzenie wieloletniego strategicznego planu pracy, zawierającego konkretne cele, przypisujące obowiązkowi i definiujące cele pośrednie służące monitorowaniu postępów. Na poziomie UE Komisja będzie ściśle współpracować z Radą i Parlamentem, aby zapewnić

silne polityczne wsparcie, zarówno dla celów, jak i dla kierunku każdego partnerstwa, a także w celu przyspieszenia opracowywania niezbędnych ram regulacyjnych.

iv) Identyfikacja europejskich partnerstw innowacji

Dążąc do osiągnięcia celów strategii Europa 2020, tj. inteligentnego, zrównoważonego i obejmującego wszystkie grupy społeczne wzrostu gospodarczego, Komisja zamierza uruchomić partnerstwa innowacji w kluczowych obszarach, obejmujących pozostałe ważne wyzwania społeczne, takie jak: bezpieczeństwo energetyczne, transport, zmiana klimatu, efektywność energetyczna, zdrowie i starzenie się, przyjazne dla środowiska metody produkcji oraz gospodarowanie gruntami.

Przykłady ewentualnych partnerstw obejmują takie obszary, jak:

- radzenie sobie z poważnym wyzwaniem zmiany klimatu i z wyzwaniami energetycznymi, stojącymi przez miastami (które zużywają ok. 80 % całej energii UE i są odpowiedzialne za wytwarzanie podobnego procentowo udziału gazów cieplarnianych) poprzez stworzenie reprezentatywnych platform zainteresowanych stron i stymulowanie wykorzystania istniejących i przyszłych technologii informacyjno-komunikacyjnych, w celu przyspieszenia wdrażania inteligentnych sieci, nowych systemów korzystania z energii ze źródeł odnawialnych, inteligentniejszych i bardziej ekologicznych systemów mobilności miejskiej, a także w celu zwiększania efektywności energetycznej budynków;
- zapewnienie wyższej jakości i skuteczności dostaw wody;
- zapewnienie bezpieczeństwa łańcucha dostaw surowców innych niż energetyczne, a także skuteczne i zrównoważone zarządzanie tymi surowcami i ich wykorzystanie, w całym łańcuchu wartości;
- zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych przez zwiększanie efektywności emisyjnej transportu, także wychodząc poza kontekst miejski, przede wszystkim dzięki interoperacyjnym i inteligentnym systemom zarządzania transportem we wszystkich modelach transportu, przyczyniającym się do postępów w logistyce i zmian zachowań;
- działanie na rzecz konkurencyjności UE w społeczeństwie cyfrowym, poprzez szybszy dostęp do informacji i nowe sposoby wiarygodnej komunikacji, budowanie relacji oraz dzielenie się wiedzą, zapewnione przede wszystkim dzięki internetowi przyszłości;
- zwiększanie dostaw żywności produkowanej przy efektywnym wykorzystaniu zasobów, w sposób produktywny i niskoemisyjny, w drodze modernizacji rolnictwa i ulepszenia metod przetwarzania żywności.
- poprawa jakości życia starzejącego się społeczeństwa, np. poprzez nowe, innowacyjne rozwiązania, badania kliniczne, diagnostykę i terapie chorób związanych z wiekiem; wdrożenie nowych, innowacyjnych rozwiązań opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych oraz opracowanie i wprowadzenie nowatorskich produktów, narzędzi i usług, dostosowanych do potrzeb osób starszych.

Podjęto prace przygotowawcze związane z uruchomieniem konkretnych partnerstw w następujących obszarach: aktywna i zdrowa starość, efektywna gospodarka wodna, surowce inne niż energetyczne, inteligentna mobilność, produktywność i trwałość rolnictwa oraz

inteligentne i przyjazne miasto. To ostatnie partnerstwo łączy efektywność energetyczną, ekologiczny transport oraz szybki internet (zob. załącznik III).

Partnerstwa innowacji są jednak nowym pomysłem, który Komisja chciałaby najpierw przetestować w postaci partnerstwa pilotażowego przed uruchomieniem dalszych partnerstw. Taki pilotaż pomógłby zweryfikować wartość dodaną koncepcji, zmierzyć zainteresowanie oraz zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron, zapewnić ogląd najlepszych sposobów opracowania pakietów roboczych oraz zagwarantować skuteczne zarządzanie.

Rozważając wagę społeczną, stan przygotowań oraz reprezentacyjność koncepcji partnerstwa, Komisja proponuje uruchomić projekt pilotażowy na rzecz aktywnej i zdrowej starości. Jego celem powinno być umożliwienie ludziom dłuższego, niezależnego życia w dobrym zdrowiu poprzez zwiększenie średniej liczby lat zdrowego życia o 2 lata oraz, przez osiągnięcie tego wyniku, poprawa stabilności i skuteczności systemów opieki społecznej i zdrowotnej, a także stworzenie unijnego i globalnego rynku dla innowacyjnych produktów i usług, dającego nowe możliwości przedsiębiorstwom w UE. Cel ten powinien zostać osiągnięty do 2020 r. Bardziej szczegółowy opis proponowanego projektu pilotażowego na rzecz aktywnej i zdrowej starości znajduje się w załączniku III.

Rok 2011 stanowić będzie okres testowy dla podejść opartych na partnerstwie. Do końca 2010 r. Komisja opracuje solidny zestaw kryteriów selekcji, a także określi ścisły i przejrzysty proces selekcji dla przyszłych partnerstw. Kryteria te i proces selekcji zyskają operacyjność od stycznia 2011 r. W oparciu o ten proces, kryteria oraz potwierdzenie gotowości potencjalnych partnerstw w takich obszarach, jak energia, inteligentne miasto, zrównoważone dostawy surowców, efektywna gospodarka wodna, inteligentna mobilność oraz produktywność i trwałość rolnictwa Komisja będzie przedstawiać pozostałym instytucjom propozycje partnerstw, które spełniają te kryteria, w ciągu 2011 r. począwszy od lutego, jako część rozwijania strategii Europa 2020, zgodnie z celem rozwoju niskoemisyjnej, efektywnej energetycznie gospodarki o silnych podstawach przemysłowych.

W czerwcu 2011 r. Komisja przedstawi komunikat formalizujący propozycje partnerstw i ustanawiający szczegółowo formę zarządzania, finansowania i realizacji. Na zakończenie okresu testowego tj. przed końcem 2011 r., Komisja podda przeglądowi i oceni skuteczność podejścia opartego na partnerstwach i zdecyduje, czy należy je dalej rozwijać i w jaki sposób, w szczególności w odniesieniu do wsparcia w ramach następnego programu ramowego w dziedzinie badań.

Zobowiązania Unii innowacji:

29. Rada, Parlament, państwa członkowskie, przemysł i inne zainteresowane strony zachęca się do wspierania koncepcji partnerstw innowacji oraz do podejmowania konkretnych zobowiązań, aby koncepcję tę wcielić w życie. Komisja zachęca wszystkie zainteresowane strony do wspólnego wysiłku i gromadzenia zasobów, mając na uwadze osiągnięcie zamierzonych celów partnerstwa.

Komisja jest otwarta na opinie i poglądy na temat przyszłych partnerstw w wytypowanych obszarach oraz ewentualnych innych partnerstw, które spełniają warunki niezbędne do osiągnięcia sukcesu.

Pierwszym konkretnym krokiem Komisji będzie rozpoczęcie przygotowań do uruchomienia pilotażowego partnerstwa na rzecz aktywnej i zdrowej starości do

6. WSPIERANIE POLITYKI Z ZEWNĄTRZ

Konkurencja na rynkach i w dziedzinie wiedzy staje się coraz bardziej globalna. Decyzje sektora prywatnego, gdzie ulokować inwestycje w badania i rozwój oraz innowacje, podejmowane są w światowej skali. W tej globalnej konkurencji Europa traci grunt pod nogami. Opisane powyżej działania Unii innowacji mają na celu odwrócenie tej tendencji i uczynienie Europy bardziej atrakcyjną dla przedsiębiorstw i inwestorów.

Sukces Europy zależy od jej zdolności do odrobienia kilku dziesięcioleci „drenażu mózgów” i do przyciągnięcia wiodących talentów. Każdego roku europejskie uniwersytety i instytuty badawcze przyznają tysiące stopni naukowych obcokrajowcom. Ludziom tym trzeba dać możliwość pozostania w Europie, wykorzystując możliwości pakietu dotyczącego „wizy naukowej”²⁷ oraz systemu „błękitnej karty”. Oprócz zapewnienia im niezbędnych praw osoby te należy przekonać, że europejskie uniwersytety, ośrodki badawcze i klastry innowacji stanowią ośrodki doskonałości w skali światowej i że warunki życia i pracy w Europie są atrakcyjne.

Aby Europa zwyciężyła w tym globalnym wyścigu do doskonałości, musi dalej pogłębiać współpracę międzynarodową, naukową i techniczną. Programy badawcze UE znajdują się wśród najbardziej otwartych na świecie. Rynki UE także są najbardziej otwarte ze wszystkich, dając inwestorom dostęp do zintegrowanego i konkurencyjnego rynku wewnętrznego liczącego 500 mln klientów i opartego na jasnych, przewidywalnych i uczciwych zasadach.

Ta otwartość powinna być odwzajemniona w drodze współpracy naukowej i technologicznej z państwami trzecimi. Współpraca międzynarodowa musi iść w parze ze zintegrowanym podejściem do przenoszenia na rynek wyników wspólnych projektów badań i rozwoju lub innowacji. Oznacza to w szczególności: oferowanie równoważnej ochrony praw własności intelektualnej, otwarty dostęp do interoperacyjnych standardów, niedyskryminacyjne zamówienia publiczne oraz usuwanie innych barier niefizycznych w handlu, zgodnie z wymogami międzynarodowymi.

Europa musi działać jednomyślnie, aby stworzyć globalne pole dla badań i innowacji w oparciu o równe dla wszystkich zasady. Obecnie państwa członkowskie, regiony lub nawet miejscowe władze wydają się konkurować ze sobą w kwestii umów o współpracy naukowej, działań i pozycji w innych gospodarkach. Prowadzi to do rozproszenia i fragmentacji wysiłków. Osłabia to także pozycję Europy w negocjowaniu dostępu do rynków z naszymi największymi partnerami na świecie, na równych dla wszystkich zasadach. Należy przyspieszyć postępy poczynione niedawno w sprawie europejskich ram międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej oraz strategicznego forum międzynarodowej współpracy.

Wreszcie, wszystkie albo niemal wszystkie wyzwania społeczne, na których muszą skupić się europejskie badania i innowacje, mają charakter globalny. Pokonanie wielu z nich wymaga

²⁷ Dyrektywa Rady Dz.U. L 289/15 z 3.11.2005 (2006/71/WE, w tym zalecenie KE w sprawie krótkoterminowych wiz dla badaczy).

wspólnych wysiłków na całym świecie²⁸. W szczególności poważna infrastruktura badawcza wymaga zwykle znacznych inwestycji, które są możliwe jedynie poprzez współpracę globalną.

Zobowiązania Unii innowacji:

30. Do 2012 r. Unia Europejska i jej państwa członkowskie powinny wdrożyć zintegrowane polityki, tak **aby najlepsi naukowcy, badacze i innowatorzy chcieli mieszkać i pracować w Europie oraz aby zachęcić wystarczającą liczbę wysoko wykwalifikowanych mieszkańców państw trzecich do pozostania w Europie.**
31. **Unia Europejska i jej państwa członkowskie powinny potraktować współpracę naukową z państwami trzecimi jako kwestię ważną dla wszystkich i opracować wspólne podejście do tej kwestii. Podejście to powinno przyczynić się do globalizacji rozumienia i rozwiązań wyzwań społecznych oraz do stworzenia środowiska opartego na równych dla wszystkich zasadach (usuwanie barier w dostępie do rynków, ułatwianie standaryzacji, ochrona praw własności intelektualnej, dostęp do zamówień itd.).** W 2012 r., w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej, Komisja zaproponuje wspólne priorytety UE / państw członkowskich w nauce i technice jako podstawę dla skoordynowanych stanowisk lub wspólnych inicjatyw względem państw trzecich, w oparciu o prace strategicznego forum współpracy międzynarodowej. W międzyczasie UE i państwa członkowskie, angażując się w umowy i działania w zakresie nauki i techniki z państwami trzecimi, powinny działać w sposób zharmonizowany. Rozważony zostanie potencjalny zakres umów „parasolowych” między UE i państwami członkowskimi a krajami trzecimi.
32. Unia Europejska powinna zwiększyć współpracę w zakresie rozwijania globalnej infrastruktury badawczej. Do 2012 r. należy osiągnąć **porozumienie z międzynarodowymi partnerami w sprawie rozwoju infrastruktury badawczej, w tym infrastruktury technologii informacyjno-komunikacyjnych, która ze względu na koszty, złożoność lub wymogi interoperacyjności może być rozwijana jedynie w skali globalnej.**

7. CZAS NA REZULTATY

Przekształcenie UE w prawdziwą Unię innowacji wymaga trwałego wysiłku, ścisłej współpracy i skutecznej realizacji na wszystkich poziomach (unijnym, krajowym i regionalnym) w ciągu wielu lat. Należy zatem wyraźnie zdefiniować role i obowiązki każdego uczestnika Unii innowacji, należy również wdrożyć mechanizmy ścisłego monitoringu, aby uniknąć porażek.

7.1. Reforma systemów badań i innowacji

Chociaż działanie na poziomie UE jest ważne, jakość krajowych systemów badań i innowacji, a także interakcji między nimi samymi oraz między nimi a UE, pozostaje kluczowa dla pobudzania zdolności i chęci przedsiębiorstw i obywateli do inwestowania. Potrzebne są znaczące reformy krajowych i regionalnych polityk.

²⁸ W tym kontekście ważna jest rola polityki UE w zakresie rozwoju.

Aby pomóc państwom członkowskim zaprojektować takie reformy w warunkach ścisłych ograniczeń budżetowych, Komisja zgromadziła dostępne fakty i określiła listę cech polityki, które zwykle występują w dobrze funkcjonujących systemach. Są one przedstawione w załączniku I. Wiele z tych cech ma już swoje odzwierciedlenie w zobowiązaniach politycznych proponowanych w niniejszym komunikacie. Państwa członkowskie zachęca się do skorzystania z listy określonych cech polityki do przeprowadzenia złożonej „samooceny” swoich systemów badań i innowacji, a następnie do zdefiniowania kluczowych reform w swoich krajowych programach reform w ramach strategii Europa 2020, które należy sporządzić do kwietnia 2011 r. Lista ta może być też pomocna dla (potencjalnych) krajów kandydujących.

Komisja wykorzysta wymienione cechy polityki jako podstawę do wspierania dalszej wymiany najlepszych praktyk między państwami członkowskimi oraz w celu poprawy narzędzi sprawozdawczości polityki (np. Trendchart i ERA-WATCH). Jest także gotowa wspierać przeprowadzanie konkretnych krajowych ocen przy udziale międzynarodowych ekspertów. W szczególności Komisja będzie starać się nawiązać nowe relacje strategiczne z krajami OECD.

Komisja uważa, że Rada (konkurencyjności) mogłaby odgrywać nową rolę w monitorowaniu postępów państw członkowskich w przeprowadzaniu reform na rzecz innowacji w ramach ogólnej koordynacji polityki gospodarczej na mocy strategii Europa 2020 („europejski okres oceny”).

33. Państwa członkowskie zachęca się do przeprowadzania samooceny w oparciu o listę cech polityki wymienionych w załączniku 1 oraz do określenia kluczowych wyzwań i krytycznych reform jako części ich krajowych programów reform. Komisja będzie wspierać ten proces poprzez wymianę najlepszych praktyk, wzajemną ocenę oraz opracowanie bazy faktograficznej. Komisja zastosuje także wspomnianą listę do własnych inicjatyw z zakresu badań i innowacji. Postępy będą monitorowane w ramach zintegrowanej koordynacji polityki gospodarczej („europejski okres oceny”).

7.2. Narzędzia pomiaru postępów

Postępy w realizacji Unii innowacji należy mierzyć na poziomie Rady Europejskiej za pomocą dwóch głównych wskaźników: celu inwestycyjnego w dziedzinie badań i rozwoju oraz nowego wskaźnika innowacji, zgodnie z wezwaniem Rady Europy²⁹.

Aby pomóc Komisji odpowiedzieć na wezwanie Rady Europejskiej, powstał panel wysokiego szczebla złożony z wiodących innowatorów przedsiębiorczości i gospodarki w celu zidentyfikowania ewentualnych wskaźników, które najlepiej odzwierciedlałyby intensywność badań i rozwoju oraz innowacji, a jednocześnie nie pokrywałyby się ze wskaźnikiem celu inwestycyjnego 3 % w badania i rozwój, koncentrując się na wynikach i skutkach oraz zapewniając porównywalność na szczeblu międzynarodowym.

Panel stwierdził³⁰, że istnieje pilna potrzeba zwiększenia dostępności danych oraz zakresu i jakości wskaźników stosowanych do pomiaru i monitorowania innowacyjności, od innowacji technologicznych do innych postaci innowacji (np. innowacji sektora publicznego). Rozważył dwa warianty: zestaw trzech natychmiast dostępnych wskaźników (w oparciu o wnioski

²⁹ Konkluzje Rady Europejskiej z 25 i 26 marca 2010 r. (EUCO 7/10).

³⁰ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/geoghegan-quinn/hlp/index_en.htm

patentowe, udział produktów wysoko i średnio zaawansowanych technologii w bilansie handlowym oraz zatrudnienie w sektorach o intensywnym udziale wiedzy) oraz pojedynczy wskaźnik (odzwierciedlający udany rozwój i dynamizm innowacyjnych działań przedsiębiorstw). Chociaż dane demograficzne dotyczące przedsiębiorstw są w zasadzie dostępne, opracowanie takiego wskaźnika, mierzącego udział szybko rozwijających się, innowacyjnych przedsiębiorstw w gospodarce, wymagałby dalszej pracy, która mogłaby zająć dwa lata.

Po zapoznaniu się z wnioskami panelu Komisja zdecydowała zaproponować jeden wskaźnik, definiowany w oparciu o szybko rozwijające się, innowacyjne przedsiębiorstwa, gdyż najlepiej odpowiada on wezwaniu Rady Europejskiej, chociaż jego opracowanie zajmie około dwóch lat. Wskaźnik ten jest dobrym miernikiem dynamizmu gospodarki; uchwyci ważną część gospodarki, z której powinny pochodzić wzrost gospodarczy i zatrudnienie; jest zorientowany na wyniki i odzwierciedla wpływ warunków ramowych na innowacje, na co z kolei wpływać mogą decydenci polityczni na poziomie unijnym i krajowym. Wskaźnik ten koncentruje się też na krytycznej luce, jaką UE musi zapełnić, jeżeli chce dogonić światowych liderów innowacji.

Komisja jest także przekonana, że pełen monitoring postępów wymaga szerszego zestawu wskaźników, ponieważ innowacyjność to zjawisko wieloaspektowe. W oparciu o europejską tablicę wyników innowacyjności Komisja opracowała zatem unijną tablicę badań i innowacji, aby zapewnić porównywalność wyników UE i państw członkowskich względem szerokiego zestawu wskaźników, także wskaźników zidentyfikowanych przez panel wysokiego szczebla. Wykaz wskaźników znajduje się w załączniku II. Chociaż przy tworzeniu tego wykazu korzystano z najlepszych dostępnych źródeł statystycznych, potrzebne są dalsze wysiłki, aby opracować wskaźniki dotyczące takich aspektów, jak innowacje nietechnologiczne, projektowanie, innowacje w zakresie usług oraz wyniki na poziomie regionalnym.

34. Komisja proponuje rozpocząć niezbędne prace w celu opracowania nowego wskaźnika mierzącego udział szybko rozwijających się innowacyjnych przedsiębiorstw w gospodarce. Wymaga to pełnej współpracy państw członkowskich i partnerów międzynarodowych. Uwzględniając te zobowiązania Komisja złoży niezbędne wnioski i podejmie pilne działania w celu opracowania tego wskaźnika w ciągu następnych dwóch lat, współpracując w stosownych przypadkach z OECD, tak aby z czasem stał się on nowym głównym wskaźnikiem pozwalającym, jako część strategii Europa 2020, na porównywanie wyników UE z wynikami jej najważniejszych partnerów handlowych.

- Od chwili obecnej **Komisja będzie monitorować ogólne postępy skuteczności innowacji przy pomocy unijnej tablicy wyników badań i innowacji (zob. załącznik II).**

7.3. Wspólne zobowiązanie przekształcenia Unii innowacji w rzeczywistość

Wspólny wysiłek instytucji UE oraz pozostałych zainteresowanych stron będzie kluczowy dla sukcesu Unii innowacji.

Rada Europejska powinna zapewnić sterowanie i impuls polityczny jako część strategii Europa 2020 r.

Rada powinna odgrywać wiodącą rolę w przyjmowaniu niezbędnych środków mających na celu poprawę warunków ramowych UE. Po uruchomieniu europejskich partnerstw innowacji powinna doprowadzić do zaistnienia warunków pozwalających im na pełen rozkwit. Komisja

sugeruje, aby Rada, złożona z właściwych ministrów, spotykała się raz w każdym okresie oceny jako „Rada innowacji”, aby obserwować postępy i określać obszary, które mogą wymagać nowych impulsów.

Parlament Europejski powinien nadać priorytetowy status wnioskowi i inicjatywom dotyczącym Unii innowacji, w tym dotyczącym określenia i sukcesu europejskich partnerstw innowacji. Komisja zachęca Parlament do odbywania raz w roku poważnej debaty politycznej na temat postępów z przedstawicielami parlamentów narodowych i zainteresowanych stron, aby określić kluczowe przesłania i utrzymać Unię innowacji na wysokim miejscu agendy politycznej.

Komisja Europejska opracuje inicjatywy określone w Unii innowacji. Będzie pomagać państwom członkowskim reformować ich systemy i podejmie inicjatywy mające na celu propagowanie wymiany najlepszych praktyk na wszystkich poziomach. Komisja rozszerzy kompetencje Rady ds. Europejskiej Przestrzeni Badawczej (ERAB) i włączy do niej wybitnych liderów przedsiębiorczości i finansów, a także młodych badaczy i innowatorów, aby na bieżąco oceniać Unię innowacji, odzwierciedlać nowe tendencje i dostarczać rekomendacji w sprawie priorytetów i działań. Komisja będzie systematycznie monitorować postępy i raz w roku zdawać sprawozdanie z poczynionych postępów. Tam, gdzie to właściwe, wykorzysta swoje prerogatywy na mocy Traktatu do zaproponowania zaleceń specyficznych dla danego kraju w danym obszarze, aby pomóc państwom członkowskim w procesie reform.

Państwa członkowskie (i ich regiony) powinny zapewnić wdrożenie niezbędnych struktur zarządzania, o ile jeszcze nie istnieją. Powinny przeprowadzić szczegółową samoocenę i znaleźć sposoby zreformowania swoich systemów, aby sprzyjać osiągnięciu doskonałości, uściślać współpracę i dążyć do inteligentnej specjalizacji z perspektywy UE. Powinny poddać przeglądowi swoje programy operacyjne współfinansowane z funduszy strukturalnych, zgodnie z priorytetami ustalonymi w strategii Europa 2020, a także spróbować przeznaczyć dodatkowe środki na badania i innowacje. W krajowych programach reform, których termin opracowania upływa w kwietniu 2011 r., państwa członkowskie powinny określić konkretne kroki, terminy ich podjęcia oraz – jeżeli wiążą się one z wydatkami – sposób ich rozliczania. Nowy Komitet Europejskiej Przestrzeni Badań i Innowacji (ERAC) powinien przyjąć odpowiedzialność za stymulowanie postępów państw członkowskich w realizacji Unii innowacji, zapewniając niezbędny udział ministrów ds. przemysłu i koordynację z grupą ds. polityki dotyczącej przedsiębiorstw.

Zainteresowane strony – przedsiębiorstwa, lokalne władze, partnerzy społeczni, fundacje, organizacje pozarządowe – zachęcane są do wspierania Unii innowacji. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny oraz Komitet Regionów zachęca się do współpracy z organizacjami i organami, jakie reprezentują, w celu mobilizowania wsparcia, zachęcania do inicjatyw i pomocy w rozpowszechnianiu dobrych praktyk.

Komisja ułatwi dyskusję i wymianę idei oraz najlepszych praktyk poprzez komunikację elektronicznymi środkami przekazu i tworzenie sieci społecznych w sprawie Unii innowacji.

Aby dalej sprzyjać procesowi przemiany i promować innowacyjny sposób myślenia, Komisja organizować będzie co roku Kongres Innowacji poświęcony debacie nad stanem Unii innowacji, w połączeniu z proponowaną debatą Parlamentu Europejskiego. Kongres ten powinien zaangażować ministrów, członków Parlamentu Europejskiego, liderów przedsiębiorczości, rektorów uniwersytetów i kierowników ośrodków badawczych, banki i

przedsiębiorców kapitału *venture*, uznanych naukowców i innowatorów, a także obywateli Europy.

ZAŁĄCZNIK I Narzędzie do samooceny:
Cechy dobrze działających krajowych i regionalnych systemów badań i innowacji

1. **Propagowanie badań i innowacji jest uważane za kluczowy instrument polityki mający na celu zwiększanie konkurencyjności i tworzenie nowych miejsc pracy, rozwiązywanie wyzwań społecznych i poprawę jakości życia – i tak jest przedstawiany opinii publicznej**
 - Działania publiczne we wszystkich istotnych obszarach polityki obejmują edukację i umiejętności, funkcjonowanie rynków produktów i usług, rynków finansowych, rynków pracy, warunków działalności przedsiębiorstw i biznesu, politykę przemysłową, spójność i planowanie przestrzenne, infrastrukturę i technologie informacyjno-komunikacyjne, a także podatki, na wszystkich poziomach. Działania te są opracowywane i realizowane w sposób strategiczny, spójny i zintegrowany, nakierowany na wspieranie innowacji, zwiększanie wiedzy i sprzyjanie badaniom podstawowym.
 - Tam, gdzie polityka i finansowanie są skupione na pewnych priorytetach, są one coraz bardziej zorientowane na rozwiązywanie poważnych problemów społecznych, takich jak efektywność zasobów, zmiana klimatu, zdrowie i starzenie się, a także na czerpanie konkurencyjnych korzyści ze znajdowania nowych rozwiązań tych problemów.

2. **Wytyczanie i realizacja polityk badań i innowacji są sterowane na najwyższym politycznym szczeblu i opierają się na strategii wieloletniej. Polityka i instrumenty nakierowane są na wykorzystanie aktualnych lub nowych mocnych stron danego kraju lub regionu w kontekście UE („inteligentna specjalizacja”)**
 - Skuteczna i stabilna struktura na poziomie rządu centralnego, zwykle sterowana na najwyższym politycznym szczeblu, definiuje szeroką orientację polityki w perspektywie wieloletniej i zapewnia stabilną i właściwie koordynowaną realizację. Strukturę tę wspierają sieci gromadzące wszystkie zainteresowane strony, takie jak przemysł, władze regionalne i lokalne, parlamenty i obywatele, stymulując kulturę innowacji i budując wzajemne zaufanie między nauką a społeczeństwem.
 - Strategia wieloletnia definiuje ograniczoną liczbę priorytetów, poprzedzoną międzynarodową analizą mocnych i słabych stron na poziomie krajowym i regionalnym oraz analizą pojawiających się możliwości („inteligentna specjalizacja”), a także tendencji rozwojowych na rynku, dostarczając przewidywalnych ram dla polityki i budżetu. Strategia właściwie odzwierciedla priorytety UE, unikając niepotrzebnych podwojeń i fragmentacji wysiłków, a także aktywnie stara się wykorzystywać możliwości wspólnego programowania, współpracy transgranicznej oraz efektu dźwigni instrumentów UE. Dwustronna współpraca z krajami trzecimi opiera się na wyraźnej strategii, a tam, gdzie to możliwe, jest koordynowana z innymi państwami członkowskimi UE.
 - Istnieje skuteczny system monitoringu i rewizji, korzystający ze wskaźników wyników, międzynarodowych badań porównawczych i narzędzi oceny ex-post.

3. Prowadzi się szeroko rozumianą politykę innowacji, wychodzącą poza badania technologiczne i ich zastosowanie

- Szeroko rozumiana koncepcja innowacji – obejmująca innowacje w usługach, poprawę procesów i zmian organizacyjnych, modele biznesu, marketing, budowanie świadomości marki i projektowanie – jest aktywnie propagowana między innymi poprzez działania interdyscyplinarne angażujące grupy użytkowników lub konsumentów jako ważny składnik otwartych innowacji.
- W spójny sposób rozwija się polityki popytu i podaży, bazując na zdolności absorpcyjnej rynku jednolitego i zwiększając ją.

4. Istnieją właściwe i przewidywalne inwestycje publiczne w badania i innowacje, koncentrujące się w szczególności na stymulowaniu inwestycji prywatnych

- Uznaje się, że finansowanie publiczne odgrywa ważną rolę w dostarczaniu wysokiej jakości infrastruktury wiedzy, jest także zachętą dla utrzymywania doskonałości w edukacji i badaniach, m.in. zapewniając dostęp do infrastruktury badawczej najwyższej klasy, współtworząc naukowo-technologiczną zdolność regionów i wspierając działania innowacyjne w szczególności w okresach recesji gospodarczej. W konsekwencji inwestycje publiczne w edukację, badania i innowacje stanowią priorytet i umieszczane są w budżetach planów wieloletnich, aby zapewnić przewidywalność i wpływ w długim okresie, w odpowiednich przypadkach korzystając także z funduszy strukturalnych.
- Finansowanie publiczne ma na celu przyciągnięcie większych inwestycji sektora prywatnego. Rozważane i stosowane są innowacyjne rozwiązania finansowe (np. partnerstwa publiczno-prywatne) oraz stosowanie zachęt podatkowych. Wdrażane są reformy odzwierciedlające zmieniające się warunki i zapewniające optymalne zyski z inwestycji.

5. Doskonałość jest kluczowym kryterium polityki badań i edukacji

- Fundusze na badania są w coraz większym stopniu przyznawane na zasadzie konkurencyjności, a równowaga między finansowaniem instytucjonalnym a finansowaniem projektów ma wyraźne uzasadnienie. Ośrodki badawcze są oceniane na podstawie międzynarodowo uznanych kryteriów, a projekty są wybierane na podstawie jakości wniosków i oczekiwanych rezultatów, w wyniku zewnętrznej oceny. Finansowanie badaczy odbywa się ponad granicami i niezależnie od ośrodka. Wyniki badań finansowanych ze środków publicznych są chronione i publikowane w sposób zachęcający do ich wykorzystania.
- Szkoły wyższe i ośrodki badawcze cieszą się niezbędną autonomią pozwalającą im organizować działania w obszarach edukacji, badań i innowacji; stosują otwarte metody rekrutacji i przyciągają alternatywne źródła finansowania, takie jak filantropia.
- Ramy prawne, finansowe i społeczne karier badawczych, w tym studiów doktoranckich, oferują wystarczająco atrakcyjne warunki zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet, w porównaniu ze standardami międzynarodowymi,

zwłaszcza amerykańskimi. Oznacza to korzystne warunki łączenia życia zawodowego i prywatnego oraz rozwoju zawodowego i szkoleń. Istnieją zachęty przyciągające wiodące talenty międzynarodowe.

6. Systemy kształcenia i szkolenia zapewniają właściwy zestaw umiejętności

- Istnieją polityki i zachęty zapewniające dostateczną podaż absolwentów kierunków ścisłych, technicznych, inżynierskich i matematycznych oraz właściwe połączenie umiejętności w tych grupach (także poprzez silne systemy szkoleń zawodowych oraz kształcenia i szkolenia) w perspektywie średnio- i długoterminowej.
- Programy kształcenia i szkolenia koncentrują się na wyposażeniu ludzi w umiejętność uczenia się i rozwijania kompetencji przekrojowych, takich jak myślenie krytyczne, rozwiązywanie problemów, kreatywność, praca w grupie oraz zdolności interkulturowe i komunikacyjne. Szczególną uwagę przykładają się do zapełniania luk w zakresie umiejętności innowacyjnych. Kształcenie i szkolenie z zakresu przedsiębiorczości jest szeroko dostępne lub włączone w programy nauczania. W tym celu aktywnie propaguje się partnerstwa między kształceniem formalnym i innymi sektorami.

7. Partnerstwa między szkolnictwem wyższym, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami, na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, są aktywnie propagowane

- Tam, gdzie to możliwe, wysiłkom badawczym towarzyszą instrumenty wspierające komercjalizację innowacyjnych idei. Istnieją polityki i instrumenty, takie jak klastry innowacji i wiedzy, platformy przekazywania wiedzy i systemy bonów, zachęcające do współpracy i dzielenia się wiedzą, a także tworzące bardziej sprzyjające warunki przedsiębiorczości dla MŚP.
- Badacze i innowatorzy są w stanie łatwo przechodzić z ośrodków prywatnych do publicznych i odwrotnie. Istnieją wyraźne przepisy dotyczące praw własności intelektualnej oraz systemów dzielenia się i wspierania, ułatwiające przekazywanie wiedzy i tworzenie filii uniwersytetów, a także przyciąganie kapitału (venture) i „aniołów biznesu”.
- Nie ma przeszkód w zakładaniu i prowadzeniu międzynarodowych partnerstw i współpracy.

8. Warunki ramowe sprzyjają inwestycjom przedsiębiorstw w badania i rozwój, przedsiębiorczość i innowacje

- Polityki propagujące innowacje, przedsiębiorczość i podnoszące jakość otoczenia biznesowego są ze sobą ściśle powiązane.
- Panują korzystne warunki rozwijania rosnącego i silnego rynku kapitału venture, szczególnie na wczesnym etapie inwestycji.

- Spójnie z programem „Small Business Act” dla Europy³¹ zasady rozpoczynania działalności i prowadzenia przedsiębiorstwa są proste i dostosowane do potrzeb MŚP. Ramy prawne są przejrzyste i aktualne. Przepisy są odpowiednio egzekwowane. Rynki są dynamiczne i konkurencyjne. Propagowana jest chęć do podejmowania ryzyka. Przepisy dotyczące niewypłacalności wspierają finansową reorganizację przedsiębiorstw. Nie ma dyskryminacji przedsiębiorców, którzy za pierwszym razem ponieśli porażkę.
- Istnieje skuteczny, przystępny i efektywny system ochrony własności intelektualnej, sprzyjający innowacjom i utrzymujący zachęty do inwestowania. Rynek innowacyjny produktów i usług jest stale aktualizowany za pomocą skutecznego systemu ustanawiania norm.

9. Wsparcie publiczne badań i innowacji w przedsiębiorstwach jest proste, łatwo dostępne i wysokiej jakości

- Istnieje ograniczona liczba odpowiednio ukierunkowanych, wyraźnie zróżnicowanych i łatwo dostępnych systemów wsparcia, które są spójne ze wsparciem dostępnym na poziomie UE i pomagają rozwiązać dobrze rozpoznane rynkowe problemy w finansowaniu innowacji ze środków prywatnych.
- Wsparcie jest dostosowane do potrzeb przedsiębiorstw, szczególnie MŚP. Nacisk położony jest na wyniki, a nie na wkład i kontrole. Biurokracja utrzymana jest na minimalnym poziomie, kryteria selekcji są proste, a okres oczekiwania na podpisanie umowy i płatności jest możliwie najkrótszy. Systemy finansowania są regularnie oceniane i porównywane z podobnymi systemami w innych krajach.
- Krajowe finansowanie jest przyznawane w drodze międzynarodowych procedur oceny i zachęca do współpracy międzynarodowej. Przepisy, procedury i terminy są do siebie dopasowane, aby ułatwić uczestnictwo w programach UE i współpracę z innymi państwami członkowskimi.
- Konkretnie wsparcie jest często dostępne dla młodych, innowacyjnych przedsiębiorstw, pomagając im szybko skomercjalizować pomysły i propagując internacjonalizację.

10. Sam sektor publiczny stanowi siłę napędową innowacji

- Sektor publiczny zachęca do stymulowania innowacji w ramach swoich organizacji oraz w dostarczaniu usług publicznych.
- Aktywnie korzysta się z zamówień publicznych dotyczących innowacyjnych rozwiązań w celu poprawy usług publicznych, także poprzez wydzielone budżety. Przetargi oparte są na specyfikacji wyników, a kontrakty przyznaje się na podstawie kryteriów jakościowych sprzyjających innowacyjnym rozwiązaniom, takich jak analiza cyklu życia (LCA), a nie tylko na podstawie

³¹ Najpierw myśleć na małą skalę. Program „Small Business Act” dla Europy. COM(2008)374

najniższej ceny. Wykorzystywane są możliwości wspólnego składania zamówień.

- W miarę możliwości dane będące własnością rządu są bezpłatnie udostępniane jako źródło innowacji.

ZAŁĄCZNIK II

Tablica wyników badań i innowacji

Poniższy wykaz wskaźników stanowi podstawę dla rocznej tablicy wyników będącej elementem monitorowania Unii innowacji. Dane, wykorzystujące najnowsze dostępne statystyki, przedstawiane będą dla poszczególnych państw członkowskich, dla całej UE oraz dla najważniejszych krajów trzecich. Poczynione zostaną wysiłki w celu udostępnienia danych na poziomie regionalnym (tj. niższym niż krajowy) dla państw członkowskich UE. Tablica wyników będzie utrzymywana do 2020 r. i będzie okresowo poddawana rewizji zależnie od dostępności nowych źródeł danych lub nowych orientacji polityki. Komisja będzie szukać dodatkowych wskaźników wyników odzwierciedlających kwestie płci w celu włączenia ich do tablicy.

Wskaźnik	Źródło danych
CZYNNIKI DAJĄCE MOŻLIWOŚCI	
Zasoby ludzkie	
1.1.1 Nowi absolwenci studiów doktoranckich (ISCED 6) na 1000 osób w wieku 25-34 lata*	Eurostat
1.1.2 Odsetek osób w wieku 30-34 lata, którzy ukończyli kształcenie trzeciego stopnia*	Eurostat
1.1.3 Odsetek młodych ludzi w wieku 20-24 lata, którzy ukończyli co najmniej kształcenie drugiego stopnia	Eurostat
Otwarte, doskonale i atrakcyjne systemy badań	
1.2.1 Międzynarodowe publikacje naukowe na milion mieszkańców	Thomson/Scopus
1.2.2 Publikacje naukowe należące do 10 % najczęściej cytowanych publikacji na świecie jako odsetek wszystkich publikacji naukowych danego kraju	Thomson/Scopus
1.2.3 Uczestnicy studiów doktoranckich spoza UE ³² na milion mieszkańców	Eurostat/OECD
Finansowanie i wsparcie	
1.3.1 Wydatki publiczne na badania i rozwój jako odsetek PKB	Eurostat
1.3.2 Kapitał venture (wczesne stadium, ekspansja i zastąpienie) jako odsetek PKB	EVCA/Eurostat
DZIAŁANIA PRZEDSIĘBIORSTW	
Inwestycje przedsiębiorstw	
2.1.1 Wydatki przedsiębiorstw na badania i rozwój jako odsetek PKB	Eurostat
2.1.2 Wydatki innowacyjne inne niż na badania i rozwój jako odsetek obrotów	Eurostat

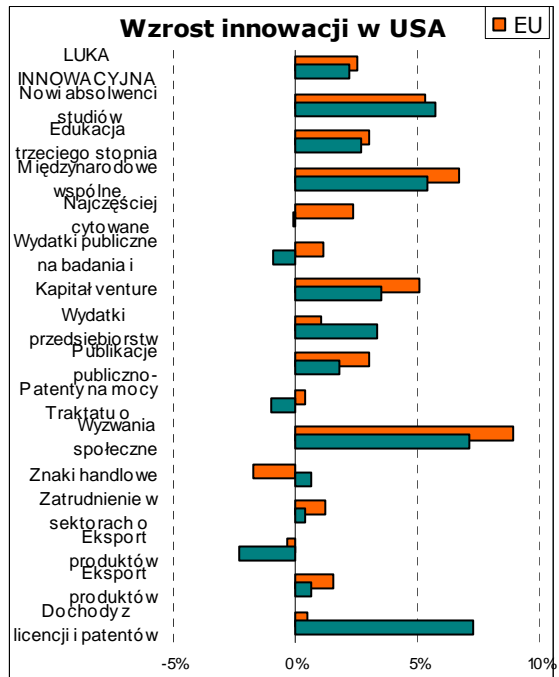
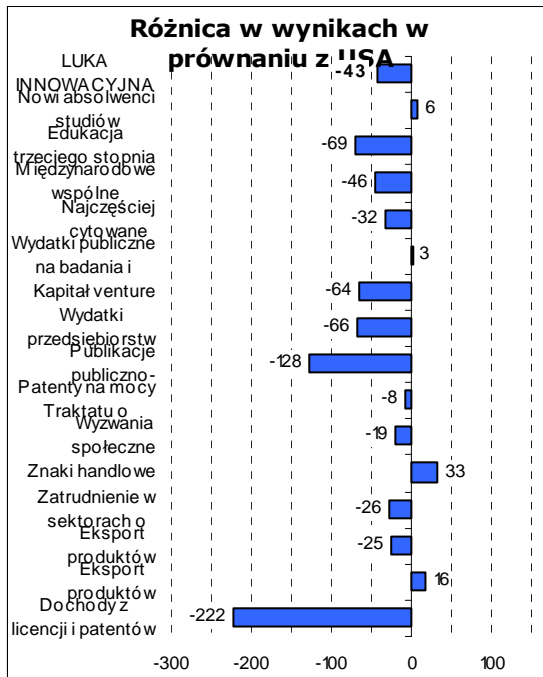
³² Uczestnicy studiów doktoranckich z krajów trzecich, niebędący mieszkańcami UE.

Powiązania i przedsiębiorczość	
2.2.1 MŚP generujące innowacje wewnętrznie jako odsetek MŚP	Eurostat
2.2.2 Innowacyjne MŚP współpracujące z innymi jako odsetek MŚP	Eurostat
2.2.3 Publiczno-prywatne wspólne publikacje naukowe na milion mieszkańców	Thomson/Scopus
Aktywa intelektualne	
2.3.1 Wnioski patentowe na mocy Traktatu o współpracy patentowej na mld PKB (w EUR na standard siły nabywczej)	Eurostat
2.3.2 Wnioski patentowe na mocy Traktatu o współpracy patentowej dotyczące wyzwań społecznych na mld PKB (w EUR na standard siły nabywczej) (ograniczanie skutków zmiany klimatu, ochrona zdrowia)	OECD
2.3.3 Wspólnotowe znaki handlowe na mld PKB (w EUR na standard siły nabywczej)	OHIM/Eurostat
2.3.4 Wspólnotowe projekty na mld PKB (w EUR na standard siły nabywczej)	OHIM/Eurostat
WYNIKI	
Innowatorzy	
3.1.1. MŚP (ponad 10 pracowników) wprowadzające innowacyjne produkty lub procesy jako odsetek MŚP	Eurostat
3.1.2 MŚP (ponad 10 pracowników) wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne jako odsetek MŚP	Eurostat
3.1.3 Szybko rozwijające się przedsiębiorstwa (ponad 10 pracowników) jako odsetek wszystkich przedsiębiorstw ³³	Eurostat
Skutki ekonomiczne	
3.2.1 Zatrudnienie w sektorach o intensywnym udziale wiedzy (produkcja i usługi) jako odsetek całkowitego zatrudnienia	Eurostat
3.2.2 Eksport produktów wysoko i średnio zaawansowanych technologii jako odsetek całkowitego eksportu produktów	UN/Eurostat
3.2.3 Eksport usług o intensywnym udziale wiedzy jako odsetek całkowitego eksportu usług	UN/Eurostat
3.2.4 Sprzedaż innowacji nowych dla rynków i dla przedsiębiorstw jako odsetek obrotów	Eurostat
3.2.5 Dochody z zagranicy z licencji i patentów jako odsetek PKB	Eurostat

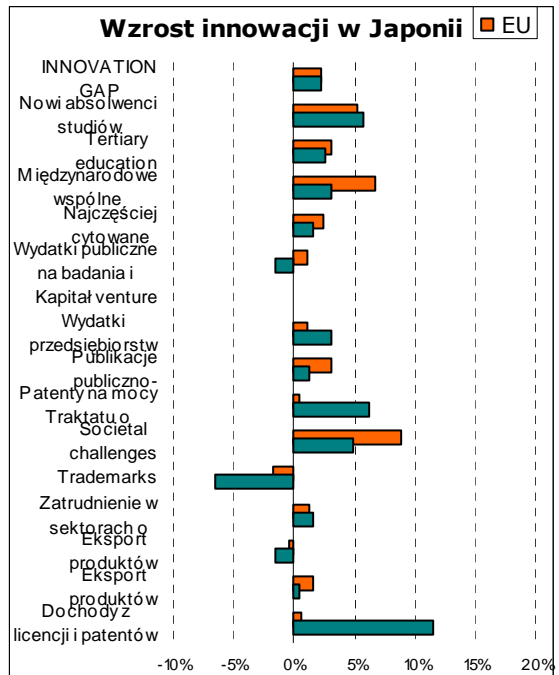
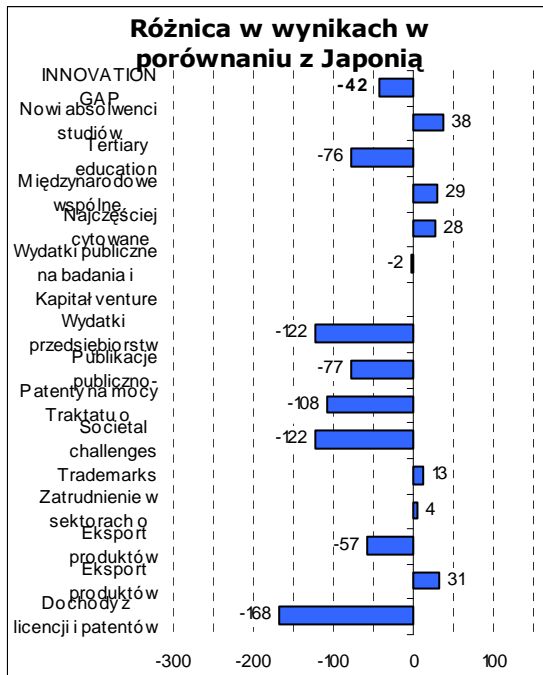
**Wskaźnik ten zapewnia podział ze względu na płęć.*

³³ Do weryfikacji pod kątem dostępności danych do 2011 r.

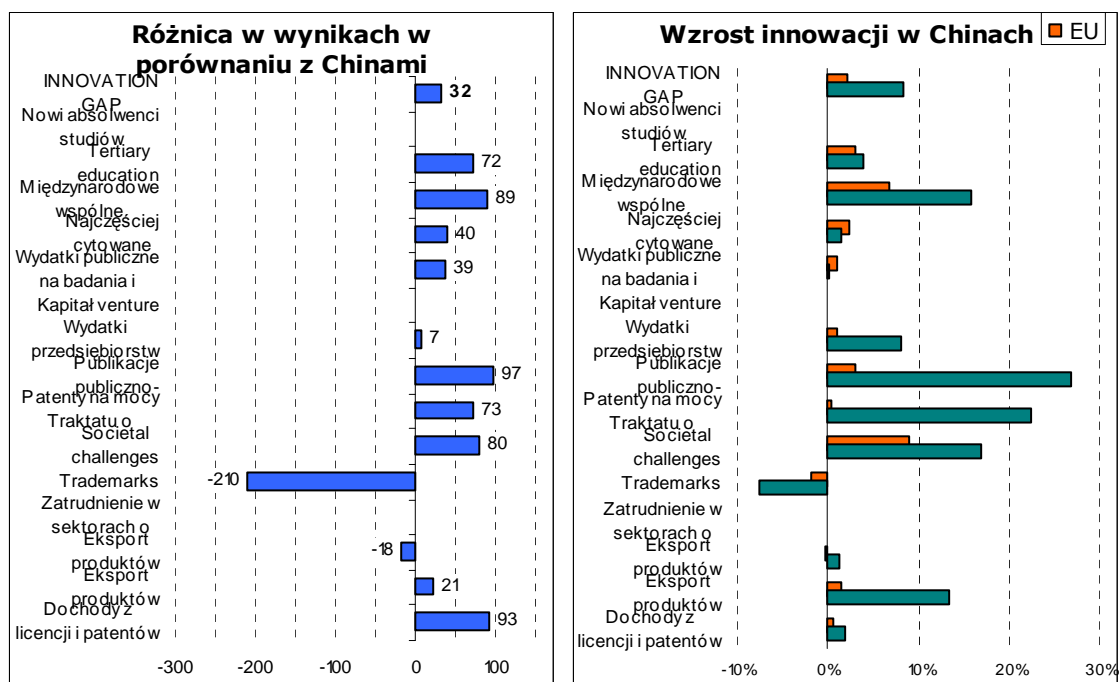
Porównanie UE – USA

Porównanie UE – Japonia

Porównanie UE – Chiny

Uwaga: porównania oparto na najnowszych dostępnych danych: za 2008 r. dla wszystkich wskaźników, z wyjątkiem: międzynarodowych wspólnych publikacji (2009 r.); najczęściej cytowanych publikacji (2007 r.); publiczno-prywatnych wspólnych publikacji (2007 r.); patentów na mocy Traktatu o współpracy patentowej (2007 r.); zatrudnienia w sektorach o intensywnym udziale wiedzy (2007 r.) W przypadku Japonii: dane dla kapitału *venture* były niedostępne, natomiast dane dot. zatrudnienia w sektorach o intensywnym udziale wiedzy pochodzą z 2005 r. W przypadku Chin: dane dot. nowych stopni naukowych doktora, kapitału *venture*, kosztów patentów i zatrudnienia w sektorach o intensywnym udziale wiedzy nie były dostępne.

ZAŁĄCZNIK III

Europejskie Partnerstwa Innowacji: Cele i zakres pilotażowych europejskich partnerstw innowacji na rzecz aktywnej i zdrowej starości

1. Cel partnerstwa

W miarę odchodzenia na emeryturę generacji wyżu demograficznego, populacja osób w wieku powyżej 60 lat rośnie dwa razy szybciej niż w 2007 r., tj. o ok. 2 mln osób rocznie. Do 2050 r. liczba osób w wieku powyżej 50 lat wzrośnie o 35 %, a liczba osób w wieku powyżej 85 lat potroi się. Jeżeli obecny poziom chorób w tych grupach wiekowych się utrzyma, o wiele więcej milionów Europejczyków będzie cierpiało na takie zaburzenia, jak choroby neurodegeneracyjne (choroba Alzheimera lub Parkinsona), nowotwory, choroby sercowo-naczyniowe, które częściej występują u osób w podeszłym wieku. Wymaga to intensyfikacji opracowywania i wdrażania metod przesiewowych, wykrywania i (nieinwazyjnej) diagnostyki, nowych leków i terapii zapobiegających tym chorobom i leczących je. Ponadto innowacyjne rozwiązania, w tym technologie informacyjno-komunikacyjne i inne, mają potencjał dostarczania wysokiej jakości, spersonalizowanych usług medycznych i opieki zdrowotnej i socjalnej, przy rosnącej skuteczności systemów opieki.

Mniejszy odsetek osób pracujących i większy udział w populacji emerytów z problemami zdrowotnymi już za kilka lat nałoży znaczne ograniczenia na systemy ochrony socjalnej. Jednocześnie spełnianie specyficznych potrzeb ludzi starszych otwiera nowe możliwości rynkowe tym, którym uda się opracować innowacyjne, inteligentne rozwiązania problemów starzejącego się społeczeństwa, takich jak izolacja społeczna, zwiększona liczba upadków i zmniejszona mobilność. Znajdowanie przełomowych rozwiązań i umożliwianie osobom w podeszłym wieku zdrowszego i bardziej niezależnego życia przyniesie korzyści nie tylko społeczeństwu, ale też gospodarce.

Celem omawianego partnerstwa innowacji jest umożliwienie – do 2020 r. – ludziom dłuższego życia niezależnie i w dobrym zdrowiu, poprzez wydłużenie średniej liczby lat zdrowego życia o 2 lata oraz, przez osiągnięcie tego celu, poprawa trwałości i skuteczności systemów opieki społecznej i zdrowotnej, a także stworzenie unijnego i globalnego rynku innowacyjnych produktów i usług, dającego nowe możliwości przedsiębiorstwom w UE.

2. Dostarczanie i wdrażanie instrumentów

Partnerstwo na rzecz aktywnej i zdrowej starości:

będzie posiadało silny komponent badawczy, w miarę możliwości prowadzący do opracowania nowych leków dla osób starszych, nowych terapii lub narzędzi diagnostycznych, nowych podejść instytucjonalnych lub organizacyjnych oraz nowych rozwiązań umożliwiających osobom starszym lepsze życie. Badania będą prowadzone poprzez uruchomienie nowych programów lub projektów badawczych (przy użyciu zamówień przedkomercyjnych), albo przez koordynację istniejących programów badawczych (jak to ma miejsce w przypadku choroby Alzheimera lub starzenia się jako części inicjatywy wspólnego programowania UE).

Badania demonstracyjne, pilotażowe i na dużą skalę z udziałem osób w podeszłym wieku, pacjentów i opiekunów, przy wykorzystaniu obiektów opieki zdrowotnej, obiektów gminnych oraz domów opieki, technologii informacyjno-komunikacyjnych itd. w celu zbadania

rozwiązań na wystarczająco dużą skalę, w sposób skoordynowany, w różnych krajach i różnych kontekstach. Takie badania demonstracyjne będą musiały odbywać się w różnych miejscach, przy zachowaniu porównywalności i interoperacyjności. Można je wesprzeć instrumentami unijnymi i krajowymi, takimi jak fundusze strukturalne, fundusze Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz krajowe lub europejskie fundusze innowacji.

Przyspieszenie tworzenia niezbędnych warunków ramowych i środków zwiększających popyt, co będzie wymagało włączenia poprawionych zasad prowadzenia badań klinicznych, procedur przyspieszonej oceny nowych leków przez Europejską Agencję Leków, przyznawania patentów i ochrony patentowej, wymogów regulacyjnych, takich jak środki ochrony danych medycznych i osobowych, zwrot kosztów poprzez krajowe schematy ubezpieczenia zdrowotnego oraz skoordynowane zamówienia publiczne przez sektor publiczny (sieci organów publicznych), zapewniające interoperacyjność i ustanawiające standardy i specyfikacje referencyjne dla nowego wyposażenia i usług telemedycyny oraz niezależnego życia, ustanawiające fundusze dotyczące innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie opieki oraz „chorób sierocych”, a także usuwające ewentualne przeszkody w dostępie do rynku w krajach trzecich.

Należy zidentyfikować obszary (zarówno dotyczące badań i rozwoju, jak i kwestii powiązanych, np. standaryzacji), w których współpraca z krajami trzecimi byłaby konieczna lub pożądana.

Przełożyłoby się to na pewną liczbę pakietów roboczych, proponujących działania mające na celu osiągnięcie strategicznych celów.

- Znalezienie i wdrożenie innowacyjnych rozwiązań, badania kliniczne, leki i terapie, walka z chorobami przewlekłymi zależnymi od wieku (np. choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, nowotwory, cukrzyca, choroby sercowo-naczyniowe i inne choroby przewlekłe), zapewniając jednocześnie publiczne wsparcie dla badań nad chorobami występującymi mniej często i rzadkimi oraz „chorobami sierocymi” zależnymi od wieku, które nie są wystarczająco interesujące dla prywatnego finansowania;
- Opracowanie nowych, innowacyjnych polityk i modeli biznesowych na rzecz bardziej zintegrowanych systemów opieki zdrowotnej i społecznej dla osób starszych, prowadzących do poprawy opieki w domu i samodzielnej opieki, a także dopasowanie i zastosowanie na dużą skalę nowych innowacyjnych rozwiązań (także tych opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych) opieki długoterminowej nad osobami starszymi, np. w chorobach przewlekłych. Ten pakiet roboczy obejmie także propagowanie zamówień publicznych, a współpraca UE w zakresie oceny technologii medycznych także przyczyni się do osiągnięcia tego celu. Sprzyjanie rozwojowi i wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań, także tych opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych oraz innych technologiach, w odniesieniu do produktów, wyrobów i usług szczególnie przystosowanych do potrzeb osób starszych, mających im pomóc prowadzić bardziej aktywne i niezależne życie, takich jak systemy alarmowe i bezpieczeństwa, pomoc w codziennym życiu, zapobieganie upadkom, usługi interakcji społecznej, robotyka domowa oraz specyficzny dostęp do Internetu.

3. Uczestnicy i zarządzanie

Aby osiągnąć sukces, Komisja z pomocą partnerstw innowacji zamierza zachęcić **wszystkie najważniejsze w Europie podmioty** w tej dziedzinie do współpracy oraz aktywnego i trwałego zaangażowania. Obejmuje to nie tylko władze i organy regulacyjne UE i państw członkowskich, organy normalizacyjne i specjalistów zamówień publicznych, ale też

przedstawiciele organów opieki zdrowotnej i społecznej, zawodów medycznych oraz instytutów badawczych zajmujących się problemami zdrowia i starości. Zaangażowanie sektora prywatnego obejmie sektor farmaceutyczny i biotechnologiczny, producentów wyrobów medycznych i pomocniczych, sektor technologii informacyjno-komunikacyjnych, sektor ubezpieczeń zdrowotnych i społecznych oraz dostawców kapitału (venture). Przedstawiciele grup użytkowników w podeszłym wieku oraz organizacji opieki także muszą odgrywać ważną rolę w partnerstwie.

Odpowiedzialność za udaną realizację partnerstwa na rzecz aktywnej i zdrowej starości spoczywać będzie na Komisarzu ds. Zdrowia i Komisarzu ds. Agendy Cyfrowej w ogólnym kontekście zarządzania projektem przewodnim Unia innowacji. Komisja zachęca zainteresowane strony z grup wymienionych wyżej do uczestnictwa w partnerstwie. Zostanie ustanowiona rada sterująca, w której skład wejdą wysocy przedstawiciele z państw członkowskich, przedstawiciele przemysłu i sektora opieki nad osobami starszymi, aby zapewnić skuteczną i terminową realizację. Rada sterująca będzie nadzorowała prace trzech grup zadaniowych, złożonych z ekspertów, praktyków i użytkowników, z których każda skupi się na opracowaniu i wdrożeniu pakietów roboczych.

Partnerstwo powinno przynieść korzyści wszystkim uczestnikom. Komisja ze swojej strony będzie organizowała i upraszczała inicjatywy istniejące w tej dziedzinie. Na przykład w partnerstwie zostaną zintegrowane ważne platformy technologiczne, wspólne programowanie, wiodące inicjatywy rynkowe oraz inne istotne projekty finansowane z programów ramowych UE.

Pierwszym zadaniem rady sterującej będzie sporządzenie, w ciągu sześciu miesięcy i przy pomocy grup zadaniowych, strategicznego programu prac, definiującego agendę badawczą i priorytety dla badań demonstracyjnych i wdrożenia na dużą skalę, identyfikującego sposoby połączenia wiedzy, oceniającego poziom wymaganego finansowania i jego źródła oraz wyszczególniającego instrumenty i polityki do przyspieszenia wyników badań i innowacji oraz wprowadzania produktów i usług na rynek bez zbędnej zwłoki. Powinno to obejmować dogłębną analizę potrzeb badawczych i pracy już podjętej, w celu uniknięcia podwajania wysiłków i zapewnienia, że partnerstwo opiera się na najnowszej dostępnej wiedzy specjalistycznej. Należy zdefiniować cele pośrednie i instrumenty monitorowania dla potrzeb realizacji. Specjalna grupa robocza będzie wspierać radę sterującą w opracowywaniu wskaźników monitorowania i w gromadzeniu danych.

Dalszy potencjał partnerstw innowacji dotychczas zbadany przez Komisję

Inteligentne miasta

Celem jest wspieranie – do 2020 r. i traktując rok 2010 r. jako punkt odniesienia – pewnej liczby pionierskich miast europejskich (o całkowitej liczbie mieszkańców co najmniej 20 mln) w zmniejszaniu emisji związków węgla o ponad 20 %, zwiększeniu udziału energii odnawialnych w produkcji energii elektrycznej, ogrzewania i chłodzenia o 20 % oraz zwiększeniu efektywności energetycznej użytkowników końcowych o 20 %. Partnerstwo pokaże możliwość zrobienia szybkich postępów w kierunku osiągnięcia celów UE w zakresie energii i klimatu na poziomie lokalnym, pokazując obywatelom, że ich jakość życia i jakość lokalnych gospodarek można poprawić poprzez inwestycje w efektywność energetyczną, źródła energii odnawialnych oraz rozwiązania z zakresu systemów zarządzania energią, obejmujące inteligentne mierzenie i wykorzystanie innowacji technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także bardziej efektywny transport miejski.

Efektywna gospodarka wodna Europy

Celem tego partnerstwa jest propagowanie działań mogących przyspieszyć innowacje w sektorze wodnym oraz usuwanie barier dla innowacji. Działania zmierzają do osiągnięcia celów polityki wodnej UE, zmniejszając jednocześnie zużycie wody w UE, poprawiając bezpieczeństwo wodne i propagując czołową pozycję sektora wodnego Europy na świecie.

Zrównoważona podaż surowców innych niż energetyczne dla nowoczesnego społeczeństwa

Celem jest zapewnienie bezpieczeństwa dostaw surowców innych niż energetyczne, osiągnięcie skutecznego i zrównoważonego zarządzania nimi oraz wykorzystania ich w całym łańcuchu wartości w Europie. Jest to konieczne, aby zareagować na różne wyzwania społeczne, przed jakimi stoimy. U podstaw tego partnerstwa leży wybranie dziesięciu innowacyjnych zakładów pilotażowych pozyskujących surowce, przetwarzających je i poddających recyklingowi oraz znalezienie substytutów dla co najmniej trzech kluczowych zastosowań surowców krytycznych.

Inteligentna mobilność dla europejskich obywateli i przedsiębiorstw

Celem tego partnerstwa jest umożliwienie mieszkańcom Europy sprawnego podróżowania i zapewnienie skutecznej logistyki przez propagowanie szeroko zakrojonego i skoordynowanego opracowywania i wdrażania inteligentnych systemów transportu. To innowacyjne partnerstwo będzie opierać się na dostępnych wynikach badań i rozwoju oraz wykorzystywać je dalej w tworzeniu innowacji i doprowadzaniu do konkretnego wykorzystania operacyjnego, w połączeniu z dalszymi badaniami, polityką i środkami legislacyjnymi.

Produktywność i trwałość rolnictwa

W ciągu najbliższych dwudziestu lat popyt na żywność na świecie znacznie wzrośnie. Celem tego partnerstwa jest wspieranie sektora rolnictwa, który jest efektywny pod względem wykorzystania surowców, produktywny i niskoemisyjny i który harmonijnie współpracuje z istotnymi surowcami naturalnymi, na których opiera się rolnictwo, takimi jako gleba i woda. Celem jest zapewnienie bezpiecznych i stabilnych dostaw żywności, paszy i biomateriałów, zarówno istniejących, jak i nowych produktów. Istnieje potrzeba poprawy procesów w celu zachowania stanu środowiska, dostosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania jej. Partnerstwo to stworzyłoby pomost między najnowszymi badaniami i technologiami a rolnikami, przedsiębiorcami i usługami doradczymi, którzy ich potrzebują.